

5.¹⁹⁹⁴

106. ÅRG.

Løssalg kr. 20

OLAV

Knut Grønvik, s. 3

“Jesuitter og Munkeordener maae ikke taales”

Særsynode for Afrika, s. 6

Søken etter et eget ansikt

Olav Egil Aune, s. 12

Herrens omveier er uransakelige

Ragnhild M. Torgersen, s. 14

Sigrid Undset om barns medlevelse,
fantasi og troverdighet

Anne Bente Hadland o.p. og Nils-Petter Enstad, s. 16

To blick på “Pater Hilarion”

Blick på tiden, s. 24

En klerks OL-brev til Vårherre

OLAV

Europa - sett fra Brussel

Nei, det skal ikke handle om EU! Selv om det kunne vært fristende, nå som avtaleverket for et eventuelt norsk medlemskap endelig - og nærmest på overtid - er avklaret, om enn langt fra vedtatt. Fristende fordi man bl.a. kunne plassert noen velrettede straffespark her og der? Men vi lar den ballen ligge i denne omgang og tar for oss en sak som er noen nummer større enn den europeiske union: Det skal nemlig, som overskriften lover, handle om Europa. Sett fra Brussel. Hvor det finnes flere meningsberettigede og/eller meningsmettede enn de tallrike euro-tekno- og byråkrater.

For der finnes det også en katolsk erkebiskop. Med det lovende fornavn Godfried. Siden 1979 har G. Daneels vært erkebiskop av Brussel-Mechelen, siden 1983 også medlem av kardinalkollegiet. Dertil er han president i Pax Christi Internationalis, kirkens fredssorganisasjon, og attpåtil formann i den belgiske bispekonferanse. Ingen

hvemsomhelst, altså, - selv ikke i den belgiske hovedstad.

Nylig hadde Herder Korrespondenz, tysk katolsk "månedshefte for samfunn og religion", en samtale med denne sentralt plasserte mann. En samtale om Europa - et Europa preget av diverse krisesyntomer av politisk, økonomisk og åndelig art og med klart behov for fornyelse - og om evangeliet. Om dialog mellom Europa og evangeliet. En slik dialog er selve utgangspunktet for en fornyelse for vår gamle verdensdel, het det i slutterklæringen fra bispesynoden om Europa senhøstes 1991.

Hva kardinalen mener om det perspektivet?

Han medgir villig at dialogen hittil hverken har vært særlig høyrøstet eller virkningsfull, men mener forholdene ligger til rette for at den skulle kunne ta seg opp. Etter den marxistiske ideologis nederlag er det nemlig igjen mulig å snakke om transcens, eller, "for å si det med Pascal: å tale om mennesket som et vesen som stadig kan 'overskride' seg selv, rekke ut over seg selv. Det gir evangeliet en ny sjanse", mener Daneels. Som ser New Age og beslektede fenomener som klare tegn på at "vår tid i hvert fall ikke er ureligjøs"! Uten at det automatisk betyr medvind for kristentro og kirke. Men "vi befinner oss ikke lenger i en tid der en triumfalistisk og selvsikker sekularisme rår grunnen". Nettopp derfor må vi våge åpen dialog, både utad - og innad i kirken, sier vår mann i Brussel.

Og tar man de mer jordnære sider ved evangeliet, den sterke etiske impuls det inneholder, burde man også kunne få samtiden i tale: På alle bauger og kanter etterlyser man i dag nettopp "etiske grunnprinsipper for vårt menneskelige samliv". Man søker etter et "forbindtlig menneskebilde" og en "etisk konsens" som grunnlag for

"menneskeverdig samfunnsliv". Evangeliet inneholder frigjørende sannheter nettopp om de ting - om menneskeverd og om nestekjærlighet.

Samtidig advarer kardinalen mot å redusere kristentroen til "et sett med verdier og fordringer", hvor nyttige og gode ting som "solidaritet, fred, forsoning og praktisk nestekjærlighet" enn er. Ved en slik nedskrivning "glipper selve kjernen i kristenlivet", som er nær knyttet til "bønn, messefeiring og mottagelse av sakramentene". Å redusere kristentroen til blott og bar human 'ethos', er "som å sette en tiger i bur," understreker kardinal Daneels. Og maler modig videre: "Tigeren i dyrehagen er vakker å se til, kanskje til og med vakrere enn den som streifer om i jungelen, men den mangler noe: det virkelige livet, bevegelsen. En kristendom som bare er etikk, er død."

Såpass, altså. Men den som leser triumfalisme - eller proselyttisme! - ut av kardinalens ord, har noe i vente. Kardinalpoenget er nemlig ikke at katolsk kristentro - og langt mindre katolikkene - har enerett på løsningen av Europas problemer. Det dreier seg mer om impulser. Og om nærvær. Om det å "åpne rom", være en slags "forværelser" for mennesker på leting etter "stillhet og besinnelse".

I klartekst for den enkelte katolikk: "Vi som er kirken i dag, må selv omvende oss og tro på det glade budskap. Vi alle sammen - biskoper, prester, og legfolk - må ta evangeliet mer på alvor, ikke være engstelige og tilbakeholdne overfor det å avlegge vitnesbyrd". Hva vitnesbyrdet består i? "Ganske enkelt å vise hva vi er, uten noen form for proselyttisme."

Et noe uvanlig Europa-synspunkt? Nettopp derfor er det viktig.

Knut Grønvik:

“Jesuitter og Munkeordener maae ikke taaes”

– den norske retreatbevegelse som økumenisk kraft

3

Samme dag som Napoleon Bonaparte abdiserte etter å ha tapt kontrollen over Paris, den 11. april 1814, møttes 112 norske menn for å utforme og vedta kongeriket Norges grunnlov. De støttet seg naturlig nok mye på den ennå unge franske grunnloven, og resultatet ble en lov som gikk lengre i demokratisk retning enn i noe annet land. Likevel: religionsfrihet, det tillot den ikke.

Allerede i paragraf to slås det fast at «den evangelisk-lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion». Og så det for vår tid helt utrolige: «Jesuitter og Munkeordener maae ikke taaes. Jøder ere fremdeles udelukkede fra Adgang til Riget.»

Paragrafen er som kjent blitt revidert, og slår i dag den frie religionsutøvelse uttrykkelig fast. Kampen for jøders rettigheter ble vunnet så snart som i 1851. Men det skulle gå ennå over 100 år før klausulen om Jesuitter og Munkeordener ble strøket. Det skjedde først i 1956.

Nå var riktignok jesuitterparagrafen en sovende regel. Likevel sier den ikke så rent lite om hvor totalt fraværende «katolisismen»

har vært i Norge siden reformasjonen, og hvilke fordommer og hvilken uvitenhet som har preget det norske folk og norske kristne i forhold til katolikker.

Med Ignatius som forbilde

Nok om dette, vi vender nå blikket mot et lite, fattigslig småbruk i Ottadalen, ved foten av den norske fjellheimen. Her samles, omtrent på den tiden da den famøse jesuitterparagrafen omsider ble strøket fra Norges grunnlov, en gruppe unge kristne predikanter og ledere. De er - tidlig på 50-tallet, sent i europeisk målestokk, men sett med norske øyne langt forut for sin tid - i ferd med å legge grunnlaget for den norske økumeniske retreatbevegelsen. Sandom Retreatsenter kalles stedet i dag. Og blant initiativtakerne viktigste inspirasjonskilder finner vi, som en slags skjebnens ironi, den «forbudte» Ignatius av Loyola.

De fleste i gruppen har sin bakgrunn i Det Norske Misjonsforbund, en frikirke med røtter i en større vekkelse ved århundreskiftet, og siden mellomkrigstiden preget av vekkelsene rundt Skandinavias desidert største forkynnerpersonlighet i dette århundre, finsk-svenske Frank Mangs. Toneangivende i

flokken er den rundt tretti år gamle Edin Løvås som startet sin karriere som vekkelsespredikant allerede i 20-årsalderen.

«Jeg var som en spent stålfjær,» er hans egen kommentar til denne tiden. Det måtte gå galt, og en dag, midt under en møteserie, orket han ikke lenger gå på talerstolen. Kreftene var oppbrukt. Troen også?

«Mitt bønneliv var svakt privat, men sterkt på møtene. Og mens Kristus bleknet og kom i bakgrunnen for meg, var jeg selv kommet i sentrum for min tjeneste,» forteller Løvås. Utbrent søkte den unge predikanten tilflukt på en ensom fjellgård, som gjest hos en enkel, gudfryktig familie. I flere uker streifet han omkring ute i naturen eller satt alene på sitt rom, og leste ikke noe annet enn de fire evangeliene. Søkte en ny og dypere erfaring av Jesus. Inntil han fant den.

«Jeg leste meget langsomt, og levde meg inn i beretningene om Jesus. Det var her jeg lærte meg Jesusmeditasjonen. Denne måten å bruke alle sanser til å lese Bibelen hadde jeg lest om i en avhandling om Ignatius, som hadde gjort et dypt inntrykk på meg,» minnes Edin Løvås. Mens krisen bygde seg opp, hadde han begynt å samle og lese det han kunne komme over av kristen mystikk og gamle åndelige læremesteres veiledning til et dypere trosliv. I tiden på fjellgården hadde han også en av sitt livs tre store mystiske opplevelser og ble helt overveldet av Jesu nærvær og storhet.

I tiden etterpå fortsatte han den teoretiske bearbeidningen av sine erfaringer, leste mer av Ignatius og

Knut Grønvik, f. 1953, er utdannet teolog, arbeider nå som journalist i den kristne dagsavisen Vårt Land. Han var i 8 år leder for kommuniteten Fredens Bolig, som sprang ut av Jesus-vekkelsen, og er i dag sterkt engasjert i retreatbevegelsen.

Artikkelen er hans egen bearbeidelse av et bidrag til festskrift for p. Richard Rohr og opprinnelig skrevet for et internasjonalt publikum.

Katolikker og muslimer sammen om hjelpearbeid

Den katolske hjelporganisasjonen Caritas og den muslimske Merhamet går sammen om å hjelpearbeid i eks-Jugoslavia, ifølge Peter Quendler, ko-ordinator for Caritas Østerrikes innsats i Bosnia.

Hjelpesendinger som kommer med skip til Split, fraktes videre med lastebiler og de to organisasjonene deler arbeidet med den videre fordeling av sendingene likt seg i mellom.

THA TABLET

Katolsk støtte til Tsjekkias jøder

Lederen for den lille gruppen jøder i Tsjekkia, rabbi Karol Sidon, sier han er takknemlig og "gledelig overrasket" over at erkebiskopen av Praha, kardinal Miloslav Vlk, støtter jødiske krav om tilbakelevering av eiendommer som ble fratatt jødene før krigen. Israel og Den jødiske verdenskonferens presser på for kompensasjon for fratatt eiendom, men saken trekker i langdrag. Det tsjekkiske parlamentet for-

kastet nylig et lovforslag om kompensasjon.

I dag finnes det ca. 5.000 jøder tilsammen i den tsjekkiske og den slovakiske republikk, i 1930-årene var det rundt 350.000. Den tsjekkiske regjering er engstelig for at et omfattende kompensasjonsopplegg for jødene kan føre til krav om lignende erstatning for eiendom som ble nasjonalisert i forbindelse med Benes-regjeringens utvisning av 3.5 millioner sudet-tyskere fra 1945 til 1947.

THE TABLET

4

skrev sin første bok: «Åndelige øvelser for en Kristus-disippel». Han delte sine erfaringer med venner og kolleger, og oppdaget at de alle kjempet med tørre og fattige bønneliv. Da var det tanken om å reise avsides for å be, ble født - og Sandom, gården nær fjellene, ble stedet.

Farlige, «katoliserende» tendenser

Men det skulle fort vise seg at det ikke var nok å reise bort fra byen. «Som de frikirkelige brødre vi var, hadde vi liten sans for faste dagsrytmer og liturgisk bønn. Men vi merket snart at vi trengte det, innredet et kapell i stallen og møttes til bønn fem ganger om dagen. Etter hvert formet vi vår egen liturgi, basert på Bibelens egne ord, men også med rom for fri og spontan bønn,» forteller Løvås. «Slik kom vi i gang med ekte retreatere, uten å vite at det var det vi gjorde!»

Først senere oppstod det kontakt mellom den lille predikantgruppen og evangeliske og katolske retreatsteder ute i Europa. Dette gav inspirasjon til å utvikle retreatarbeidet videre, noe de godt kunne trenge: Motstanden mot de «katoliserende tendensene» var sterk i Misjonsforbundet, og Løvås selv måtte for mange år framover legge sin predikantvirksomhet til Sverige. Der var han ikke stemplet for «katolske tilbøyeligheter». Dessuten har den katolske kirke vært kontinuerlig nærværende hos vårt broderfolk, og dermed er også angsten for katolikker noe mindre.

Den norske økumeniske retreatbevegelsen fikk altså en trang fød-

Klokketårnet på Sandom - et symbol for retreatbevegelsen.

sel. Men den ble født! Virksomheten på Sandom utviklet seg smått, og fikk på 60-tallet en alvorlig knekk etter intern strid. Et par år var stedet stengt, før arbeidet ble tatt opp igjen med støtte fra nettopp Sverige. Helt fra starten har drømmen vært å danne en kommunitet som kunne leve på Sandom og innby til retreatere, men til denne dag har alle slike forsøk strandet.

Likevel har retreatbevegelsen vært i vekst, og i dag er interessen og åpenheten for meditasjon, Kristusmystikk og en dypere spiritualitet større enn noen gang. I tillegg til Sandom finnes nå Tomasgården og Lia gård som også innbyr til retreatere året rundt, og andre retreatsteder er under opp-

bygging flere steder i landet. Sandom er blitt arnestedet for en åndelig bevegelse det var på høy tid fikk fotfeste her i landet.

De siste tjuefem årene har også åpenheten for at det kan "komme noe godt fra katolikkene" vært voksende i Norge. På Sandom har man formidlet noe av det aller beste fra katolsk og felleskirkelig åndelig tradisjon, nemlig den meditative og kontemplative spiritualiteten. Og fra jesuittisk tradisjon den tydelige markeringen av det personlige disippelforholdet til Jesus Kristus selv. Noen få andre grupperinger, som for eksempel den høykirkelige og teologdominerte «Kirkelig Fornylse» og et lite, luthersk nonnekloster, har også bidratt til denne

Diplomatiske forbindelser før valget

I løpet av sine femten år som pave, har Johannes Paul II gjentatte ganger gått skarpt ut mot apartheid. Men i mars i år ble det opprettet diplomatiske forbindelser mellom Den sørafrikanske republikk og Vatikanet - bakgrunnen er de sørafrikanske valgene nå i april, de første frie valg der alle befolkningsgrupper og raser i landet skal delta. CHRIST IN DER GEGENWART

Pavelig bestselger

Paven "Brev til familien" - offentliggjort den 22. februar i år på en rekke språk og rettet til "hver enkelt familie i alle deler av verden" - er blitt den rene bestselger i Italia og Frankrike, leser vi den tyske ukeavisen Rheinischer Merkur. Bare i Italia ble det i de to første ukene etter offentliggjørelsen solgt eller levert ut 200.000 eksemplarer av brevet. Både Vatikanforlaget og andre forlag var på markedet med gunstige tilbud, og Vatikanets avis, L'Osservatore Romano, og den katolske avisen Avvenire hadde "familiebrevet" som bilag til sine utgaver.

I Frankrike ble det i samme tidsrom solgt 100.000 eksemplarer av brevet.

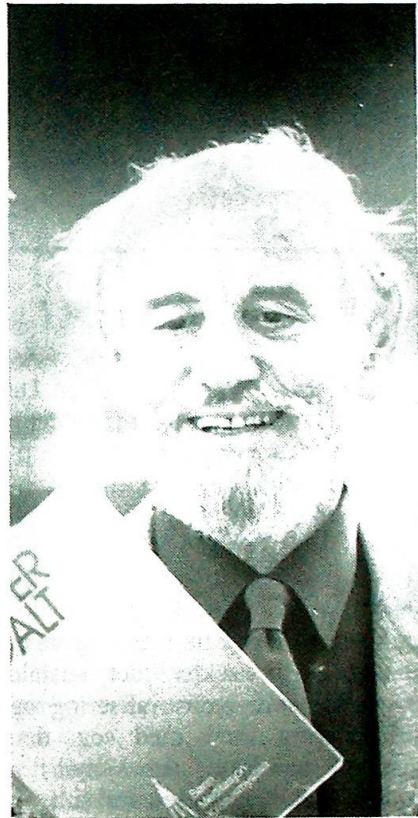
nye åpenheten. Det er vel heller ikke tilfeldig at denne perioden er identisk med «tiden etter Det annet Vatikankonsil» der også den katolske kirke selv har anlagt en åpnere profil.

Selv for prester og biskoper!

«Da vi begynte å samles til retreatter, var oppstandelsesbudskapet praktisk talt fjernet fra norsk forkyndelse,» kommenterer den nå aldrende Edin Løvås. «Vi satte Jesu oppstandelse og himmelfart, hans nærvær her og nå, over alt og hos alle, i sentrum for vårt åndelige liv og vår undervisning.»

Da Jesusvekkelsen nådde Norge tidlig på 70-tallet, var Sandom-miljøet blant de få som kunne gi teologisk og erfaringsmessig dybde til de kraftige opplevelsene av at «Jesus lever i dag!». Det toneangivende fellesskapet for «Jesus-folket» i Norge, Guds Fred, hadde da også på hele 70-tallet nærmest klippekort på retreatplasser på Sandom. I dag er betoningen av Jesu oppstandelse igjen blitt allemannseie i norsk kristenliv, og Sandom skal ha sin betydelige del av æren for det.

Sandoms voksende betydning for utviklingen av norsk kristenliv har likevel aller mest sin grunn i de tusener av mennesker som i løpet av disse årene har møtt den oppstandne i rammen av retreat og gjennom Jesusmeditasjonen. Her har kjente kristne ledere og alminnelige, ukjente lekfolk fra de forskjelligste menigheter og miljøer møttes til fornyende fellesskap omkring Mesteren. Der all oppmerksomhet rettes mot Kristus selv,

Edin Løvås - bildet er tatt i 1988 i forbindelse med lanseringen av den norske retreatbevegelses tidsskrift "Over Alt". Foto: Eirik Brekke.

blir forskjellene mellom kristne av mindre betydning. Også når viktige impulser er hentet fra katolsk mark!

En nylig avgått biskop, Ole Nordhaug, er en av dem som stadig har vendt tilbake til Sandom retreatsenter, og som selv pleide å innby sine prester til retreat. I dag bruker han mye av sin tid som pensjonist i retreatbevegelsens tjeneste. Mens Nordhaug ennå fungerte som biskop, ble Edin Løvås invitert til å

lede hele det norske bispekollegiet i noen dagers retreat. Det er et stykke vei fra den unge vekkelsespredikanten i en av Norges frikirker til mannen det var naturlig for biskopene i Den norske, lutherske kirke å hente inn som veileder i ignatiansk fromhet!

Nå, våren 1994, over førti år etter at den lille predikantgruppen første gang samlet seg på Sandom, har utviklingen gått enda noen skritt. I flere bispedømmer tas nå retreatter i bruk i videreutdanning og personalomsorg. Presteforeningen i Den norske kirke vurderer å tilby retreatens spiritualitet og teologi som en del av sitt etterutdanningsprogram. Den lutherske kirke i Norge er med andre ord for alvor i ferd med å oppdage en spiritualitet som strengt tatt har vært selvfølgelig ute i Europa i århundrer!

Norges bredeste økumeniske forum

Siden 1988 har den norske retreatbevegelsen gitt ut sitt eget lille tidsskrift «Over Alt». For å framheve bønnens, Jesusmeditasjonens og Kristusmystikkens økumeniske grunnpreg og felleskirkelige røtter, er det dannet en referansegruppe for tidsskriftet med uvanlig bred sammensetning. Her sitter både en gresk-ortodoks fader og en jesuitisk søster sammen med lekfolk fra flere kirkesamfunn, en luthersk teolog og - fortsatt - en pastor i Det Norske Misjonsforbund.

Dette er antakelig det bredest sammensatte økumeniske forum i Norge i dag. Selv ikke det nydannede Norges Kristne Råd kan vise en tilsvarende bredde. ●

Gifte prester for Afrika?

Vatikanet bør utarbeide en spesiell kano-nisk rett for Afrika som gir mulighet for gif-te prester. Det var ett av forslagene som ble fremmet i Roma en måneds tid før sær-synoden om Afrika åpnet den 8. april. Det ble fremsatt av en gruppe på 12 misjonæ-rer, men også andre potensielt "eksplosive forslag" foreligger, opplyser *Catholic Herald*.

De tolv ber synoden utarbeide en sær-skilt afrikansk liturgi med røtter i afrikansk

kultur og med bruk av lokale symboler. Kirken bør også formulere en særskilt "teologi" for Afrika og satse på en religiøs tilnæringsmåte som "er spesielt beregnet for det afrikanske samfunns behov". De foreslår at kirken i Afrika ikke lenger skal høre inn under Kongregasjonen for folke-nes evangelisering, men under Kongregasjonen for biskoper, på linje med andre nasjonale kirker. Det er i Afrika katolsk kristentro øker mest: 90 av verdens-delens 639 millioner er katolikker.

Om biskopers ansvar

I mange afrikanske land har man gjort grundig forberedelsesarbeid til særsynoden om Afrika, så også i Zimbabwe, forteller jesuitten Wolfgang Hoffman i en rapport i bladet *Katolische Missionen (KM)*.

Synoden stod bl.a. på dagsordenen for biskopenes vårmøte i 1993, og "i det dokument som ble utarbeidet under møtet, heter det bl.a. at nettopp fordi biskopene har det

6 Særsynode for Afrika: Søken etter et eget ansikt

Den 10. april begynte den, bispesynoden om Afrika som varer til 8. mai. Omfattende forberedelser ligger bak, men hvilke utfordringer ligger forut? Inkulturasjon er et sentralt stikkord for kirkens og evangeliets fremtid i Afrika, noterte den tyske journalisten *Christoph Scholz* fra Roma i forkant av synoden. Men hva innebærer det?

"Dette skal ikke være noen annen-classes synode eller en landsbydans i Afrika." Ordene kommer fra den nigerianske kurie kardinalen Arinze med klar brodd mot dem - på kardinalens eget kontinent - som har kritisert at synoden ikke finner sted på afrikansk jord. Men pave Johannes Paul II har i samråd med afrikanske biskoper og andre instanser bestemt at synoden holdes i Roma. En pavereise til flere afrikanske land senere på året skal markere feiringen av synoden på afrikansk grunn.

Vidt spekter av utfordringer

Synoden kommer på en tid da flere afrikanske land kan se tilbake på hundre års møte med evangeliet, men bispemøtet får en klart fremtidsrettet profil. Den utførlige kirkehistoriske utredning som var å finne i forhåndsdocumentet, det såkalte *Lineamenta*, - som bl.a. berettet om den lange monastiske tradisjon i Egypt og om de nord-afrikanske kirkefedre - er kuttet med hård hånd i *Instrumentum laboris*, det 120 siders arbeidsdokumentet som er resultatet av de afrikanske biskopers og teologers kommentarer etc. til *Lineamenta*. Her står aktuelle temaer og utfordringer klart i forgrunnen.

Og de er mange. En måned er neppe nok til å ta for seg hele spekteret av utfordringer og temaer. De gjenspeiler hele det oppbrudd dette kontinentet gjennomlever, et oppbrudd ikke bare av religiøs og teologisk art, men også politisk, sosial og kulturell karakter: inkulturasjonen av det kristne budskap, den til dels vanskelige økumeniske dialogen, utfordringen fra islam og fra et mangfold av sekter, det sosiale oppbrudd som industrialisering og urbanisering fører med seg, den spente politiske situasjonen i mange stater, trusselen fra sult og AIDS.

Synodens tema er: "Kirken i Afrika og dens evangeliseringsoppdrag mot år 2000". Med andre ord: dagens spørsmål i lys av kirkens oppdrag fra begynnelsen av, nemlig å forkynne "frelsen ved Jesus Kristus". I Afrika står legfolk sentralt i denne forkynnelsen, mange steder leder de menigheter. Arbeidsdokumentet legger i den sammenheng ikke skjul på at forholdet mellom legfolk og geistlige ikke er uten gnisninger: "Legfolket må oppmuntres til selv å ta ansvar for evangelisering. Det er viktig å få slutt på 'klerikalismen', det vil si geistlighetens tendens til monopoli-sering av forkynnelsen."

Evangelisering og inkulturasjon - to sider av samme sak

Men evangelisering og inkulturasjon hører nøye sammen - og forholdet mellom de to blir nok et av tyngdepunktene under synoden. Arbeidsdokumentet fastslår at "inkulturasjon er grunn-konseptet for alt som har med evangelisering å gjøre". Allerede på 1980-tallet valgte en kommisjon, oppnevnt av de afrikanske bispekonferanser for å se på mulighetene for et afrikansk konsil, inkulturasjon som hovedtema. Men ikke inkulturasjon som en metode for evangelisering, men som forutsetning for og frukt av evangeliseringen, ut fra det syn at inkulturasjon "er innbefattet i selve inkarnasjonens logikk, i det faktum at Gud ble menneske".

En uttalelse i anledning synoden fra Afrikas tre katolske teologiske fakulteter understreker poenget ytterligere: "På den ene side har man det inntrykk at kirken i Afrika gjør fremskritt: Antall nye bispedømmer øker, og det gjør også tallet på prestekandidater og ordensfolk. På den annen side ringes det med stormklokkene fordi tallet på katolikker som går over til uavhengige kirker og sekter, til islam og tradisjonelle religioner, stiger: Et klart tegn på at afrikanerne ikke føler seg hjemme i den katolske kirke, og at kirken ikke har lykkes å gjøre folkets dypeste lengsel til sin." Det lyder kanskje drastisk, men viser en klar streben mot å gi kirken et afrikansk ansikt - etter at den så lenge har vært preget av misjon 'utenfra'.

I det perspektiv vil synoden kunne bety nok en etappe på den veien

siste ord, bør de være de første til å lytte. Og det er særlig to grupper kirken i Zimbabwe bør bry seg spesielt om: kvinnene og ungdommen. Det er heller ikke nok, noterer biskopene, at kirken taler trøstens ord til dem som lider. Kirken må også tale åpent om årsakene til urettferdighet og undertrykkelse, og synoden om Afrika gir i så måte en utmerket anledning til frimodig å avdekke ondets røtter”.

Kvinner og AIDS i Zimbabwe

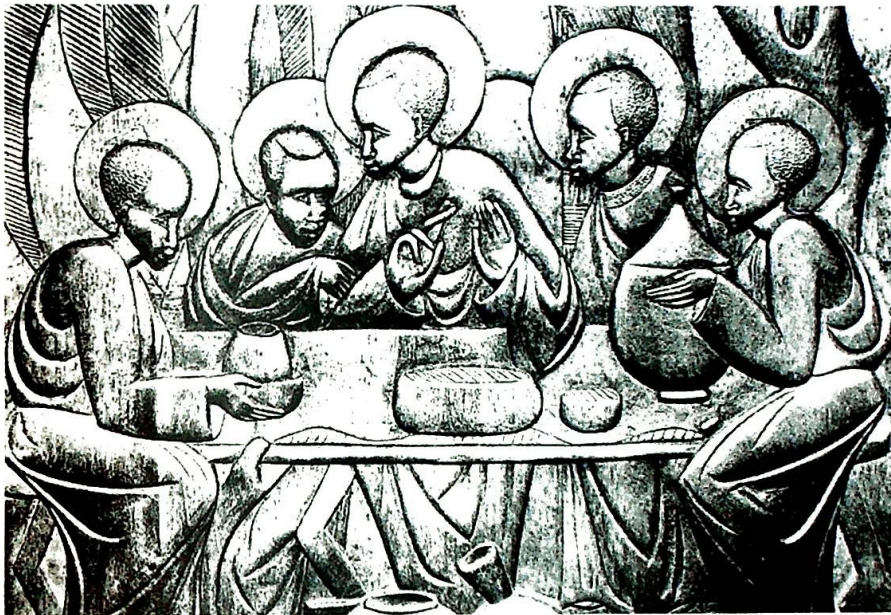
“Hvis mannen i et parforhold, eller et annet familiemedlem, utvikler AIDS, er det kvinnen som må pleie ham. Men hvem pleier henne?” spør jesuitten Wolfgang Hoffman i en artikkel om Zimbabwe. “Det er fremdeles kvinnen som må bære det sosiale ansvar i familien. Dertil regnes hun alene som overfører av AIDS; mannen går fri. Noen kvinner hever røsten mot dette synet, uten å vinne særlig gehør.”

Også barna lider særlig under AIDS-

epidemien, skriver Hoffmann, og viser bl.a. til sterkt stigende antall barn som fødes med AIDS; de har en gjennomsnitt levetid på 1-2 år. Han noterer også at “innstillingen hos mange AIDS-infiserte menn er uforsåelig. Trass i sykdommen, fortsetter de med tallrike seksuelle kontakter. ‘Jeg vil leve’, er parolen. Det faktum at de derved smitter mange kvinner, og at tallet på barn med medfødt immunsvekkelse stiger, synes i siste instans å være dem ganske likegyldig.”

KM

7

Utsnitt fra et nattverdsbilde i Kurundi-stil, trerelieff skåret av en kunstner fra Burundi. Foto: Katolische Missionen (KM).

som pave Paul VI pekte på da de afrikanske og gassiske bispekonferanser hadde sitt første møte i Kampala i 1969. “Dere afrikanere skal nå være deres egne misjonærer,” sa pave Paul, “Kristi kirke er nå virkelig blitt plantet i afrikansk jord, og dere må overta ledelsen (-) dere må uttrykke katekismen i en form som er kongenial med deres egen kultur, og derved gi kirken et verdifullt og ekte bidrag i form av et afrikansk ansikt, noe den sårt trenger i dag.”

Siden da er flertallet av de afrikanske biskoper av innfødt avstamning, og en selvbevisst afrikansk teologi har utviklet seg. De teologiske strømninger kan man, litt forenklet, dele i to: en inkulturasjonens teologi som er opptatt av å få

verdiene i den egne kultur med inn i en kristen sammenheng, og en afrikansk frigjøringssteologi som, i likhet med den latin-amerikanske, fremhever de sosiale og politiske dimensjoner ved evangeliet. I tillegg kommer et vell av initiativer med det mål å bringe en europeisk preget kristendom i harmoni med afrikansk kultur. Dessverre omtaler arbeidsinstrumentet disse initiativene kun i generelle vendinger, uten konkrete eksempler som kunne tjene som veivisere.

Egne afrikanske riter?

Når det gjelder inkulturasjon, har man hittil lagt mest vekt på liturgien, f. eks. har man i noen år hatt en spesiell ‘Zaire-ritus’, godkjent av Vatikanet, og i nærmeste fremtid

kommer det antagelig en lignende for Ndzo-Melen i Kamerun. Disse liturgiformene integrerer ikke bare tradisjonelle danser og sanger, også ordvalget i bønnene speiler den innfødte befolkningens forestillingsverden og kulturelle sammenheng. Et annet eksempel på inkulturasjon på liturgiens område er dåpsritusen *more*, hvor elementer fra den opprinnelige afrikanske ‘initiasjonspraksis’ er føyet inn i den latinske ritus. “Men her må man tre varsomt,” sier den afrikanske teologen James Okoye, en av rådgiverne for *Instrumentum laboris*. “Man må fremfor alt lytte til erfaringene fra folk som aktivt lever sin kristentro, ikke innføre ting kunstig via skrivebordsutspill.”

Arbeidsdokumentet fremhever i den forbindelse “den dype og rike spiritualitet” som afrikansk tradisjon rommer, og som det gjelder å knytte an til. Samtidig advares det mot feilskjær som kan komme til å endre selve liturgiens vesen, bl.a. mot synkretisme og misbruk av kulthandlinger, og mot at “liturgien blir en avsakralisert form for folklore,” som det heter i arbeidsdokumentet. Også for Afrikas vedkommende er og blir kristendommen et skandalon, og heller ikke her er evangeliebudskapets møte med tradisjonelle religiøse forestillinger uten spenninger.

Ekteskapsmoralen - et kinkig punkt

At katolsk ekteskapsmoral er et kinkig punkt, ser man klart når man sammenligner med tradisjonell afrikansk ekteskapsforståelse: I mange afrikanske land anses ekteskapet

Om pavevalg - og om bispevalg i Den norske kirke

"I virkeligheten er det mye enklere å få valgt en pave i Roma og generalsekretær i Frelsesarméen enn å få utnevnt en biskop i Den norske kirke," skriver journalist Rolf Tofte i Bergens Tidende. "I den romersk-katolske kirke kommer alle kardinalene sammen og forlater ikke hverandre før en

ny pave er utpekt. I Frelsesarméen er det kommandørene som avgjør saken i samlet møte.

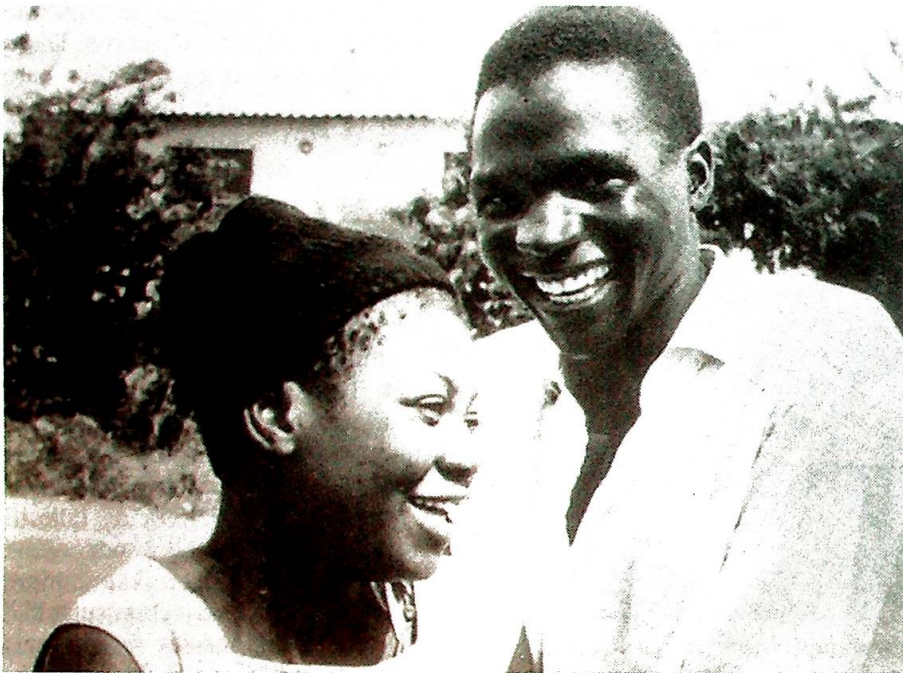
I Den (relativt lille) norske kirke er det derimot en innviklet rådgivende avstemningsprosedyre som sist ble stadfestet i 1953 - og som regjeringen ikke uten videre behøver å ta hensyn til."

Euro-skeptisisme?

I en tale rundt midten av mars oppfordret paven Italia til å besinne seg på sine kristne røtter og motstå slikt som truer de verdier familien representerer. "Stillingtagen nylig fra visse europeiske institusjoner" setter familien i fare, sa paven. Uttalelsen refererer seg til Europa-parlamentets avgjørelse nylig om å gi homoseksuelle parforhold samme status som ekteskap, inklusive retten til å adoptere barn.

CATHOLIC HERALD

8

"Han og Hun" fra Balawayo i Simbabwe. Katolsk ekteskapsmoral er et kinkig punkt i afrikansk sammenheng. Foto: Adalbert Balling.

først for gyldig når det første barnet er født. En tid med samboerskap går altså forut for inngåelsen av ekteskap, en tid hvor kvinnens fruktbarhet skal 'bevises' (uteblir svangerskapet, tillegges skylden utelukkende henne, og mannen kan sende henne fra seg).

Ut fra katolsk morallære lever altså en stor del unge afrikanere i konkubinater og er følgelig utelukket fra sakramentene. Man forsøker riktignok å omgå problemet varsomt, men i siste instans er en slik ekteskapsforståelse uforenlig med kirkens lære, noe kardinal Arinze selv påpekte i et intervju nylig. "Man kan ikke se på kjønnsakten som et eksperiment for å utprøve fruktbarheten," sa kardinalen. Det

støter ikke bare an mot kristen seksualmoral, men krenker også kvinnens verdighet. "Ikke ethvert element i en kultur er bevaringsverdige," noterte den afrikanske kirkeleder.

Men hva er målestokken for å godta eller forkaste tradisjonelle forestillinger om moral eller elementer fra afrikanske religioner? Arbeidsdokumentet siterer i den forbindelse encyklikaen *Redemptoris missio*, som anfører som prøvesten "forenlighet med den hellige skrift og fellesskapet med den universelle kirke".

Til inkulturasjon av den kristne tro hører også oversettelse av Bibelen og liturgiske tekster til de enkelte lands språk. Ingen liten

oppgave på det afrikanske kontinent: Nigeria med sine 90 millioner innboere har hele 250 forskjellige språk!

Vanskelig økumenisk dialog

Et annet viktig synodetema blir dialogen med andre kirker og trossamfunn. I år 2000 vil det være rundt 393 millioner kristne i Afrika, derav 30 prosent katolikker og 275 millioner kristne av andre bekennerelser. Den økumeniske dialog er ikke enkel. De største fremskritt når det gjelder enhet i troen, er skjedd i dialogen med den koptisk-ortodokse kirke, som vi finner i Egypt, Sudan, Etiopia og Eritrea. Men også her kan det være stridt. Mange steder blir kristne som gifter seg med koptere, døpt på nytt, eller ortodokse som deltar i katolske sammenhenger, blir utstøtt av sin egen kirke.

Spesielt vanskelig er dialogen med de ulike "uavhengige afrikanske kirkene" hvor vekstraten nå er ca. 1.5 millioner pr. år slik at de ved årtusenskiftet tilsammen vil ha rundt 60 millioner medlemmer. Disse grupperingene mangler ofte en klart utbygget teologisk lære, og i mange tilfeller tenderer de mot fundamentalisme og det sekteriske. Mange av dem går dessuten bevisst mot den katolske kirke.

Utfordringen fra islam

Også utbredelsen av islam er en viktig utfordring for den katolske kirke, særlig i Nord-Afrika, men også lenger syd der den stadig vinner mer fotfeste. Spesielt vanskelig er det i land der islam er statsreligion. I enkelte slike land har kristne

Likeverdige, men ikke like

Det er befriende å slippe kompetansestrid, sier sr. Merete Maria ved Lunden kloster. Med bakgrunn som farmasøyt kan hun innse at "en karriere kan være interessant og givende, men alle mennesker trenger å oppleve en verdi i seg selv, at jeg er jeg.

Her i klosteret er alle likeverdige, men

ikke like. Vi følger kirkefader Augustin og idealet fra den første menigheten i Jerusalem, som sier at vi skal yte etter evne og få etter behov. Ingen av de oppgavene vi har, gjør at noen får mer verdi enn andre, og det er ikke uvanlig at priorinnen vasker gulv." FARMACEUTISK TIDSSKRIFT

Anglikanere søker til Roma

Vatikanets ledende økumen, kardinal Cassidy, som leder Rådet for kristen enhet, sier at en rekke engelske anglikanere søker til den katolske kirke fordi de mener Church of England har gitt sine tradisjoner på båten. Men anglikanere som ønsker å bli opptatt i det katolske fellsskap, må godta hele den katolske lære, understreker kardinal Cassidy. CATHOLIC HERALD

9

status av *dhimmi*, en såkalt "beskyttet minoritet", men i realiteten betyr det ofte at de er annenklassens borgere med begrensede rettigheter, særlig når det gjelder offentlig bekjennelse av sin tro. Og situasjonen for de kristne blir dramatisk i land der *sharia*, det vil si islamsk rett, er landets rett.

Det gjelder først og fremst Sudan, hvor de kristne i den senere tid er blitt utsatt for grusom forfølgelse. Afrikas kristne er meget bekymret over fundamentalismen som brer seg, ofte er det små grupper som bringer den med seg inn i landet - resultatet er religiøs intoleranse. Samtidig finnes det i flere nord-afrikanske land grupper som gjør en innsats for islamsk-kristen dialog.

Sammen for rettferdighet og fred

Politisk og sosial innsats er fruktbare områder for mellomkirkelig samarbeid, først og fremst med de protestantiske kristne. Bare i de siste tre år er det kommet over hundre dokumenter fra biskoper og bispekonferanser som retter søkelyset mot politiske og sosiale forhold og krever rettferdighet og fred. Og under synoden er rettferd og fred naturlig nok et eget punkt på dagsordenen.

"Slik som Jesus forsvarte de fattige og undertrykte, slik er de troendes fellesskap kalt og for rettferds skyld forpliktet til rent konkret å vise en særlig kjærlighet og omsorg for dem som ingen stemme har," het det i et hyrdebrev fra de malawiske biskoper i forfjor. I brevet påtaler biskopene fengsling av politiske motstandere (Kenya), dis-

Rettferdighet og fred blir et av hovedtemaene under Afrika-synoden. Bildet fra Hargaisa i det borgerkrigsherjede Somalia. Foto: KM

kriminering og forfølgelse på grunn av religiøs overbevisning (Sudan) og forræderi i forbindelse med den politiske fornyelse (Zaire).

Kirken - en moralsk autoritet

Kirken nyter til dels stor anseelse som en sterk moralsk autoritet, og i enkelte tilfeller har kirkelige ledere hatt direkte politisk ansvar i forbindelse med demokratiseringsprosessen. Som erkebiskop Mosengwo av Kisangani, forøvrig en av forfatterne av *Instrumentum laboris*:: Han er medlem av Zaires øverste råd som skal stå for overgangen til demokratisk styre i landet. En lig-

nende posisjon har erkebiskop biskop Kpodrzo av Lomé i republikken Togo og erkebiskop Isodore De Souza i Cotonou i Benin. I andre stater er det kirken som, i mangel av klare politiske strukturer, utgjør opposisjonen mot diktatoriske regimer eller ettpartistyrer.

Mange av disse spørsmålene vil synoden selvsagt bare kunne streife. Men det synes klart at nettopp fordi synoden finner sted i Roma, vil den gi kirken i Afrika en stemme innen verdenskirken som ikke er til å overhøre.

(Fra "Rheinischer Merkur", noe forkortet.) ●

Irse kirkegjengere på topp

Ifølge Den europeiske verdiundersøkelsen (EVSS) fra 1990, er irene på verdenstoppen når det gjelder kirkegang: 85% av de irske katolikker sa de gikk i kirken hver uke, en nedgang på kun 1% fra 1981. Nedgangen synes konsentret hos dem som er født i 1950-årene og senere. I samme periode er tallet på dem som regner seg selv som "religiøse", steget fra 66 til 72%. CATHOLIC HERALD

Appell fra Dalai Lama

Dalai Lama oppfordrer det internasjonale samfunn til å øve sterkere press på Kina i Tibetspørsmålet. I et intervju i anledning 35-årsdagen for den mislykkede oppstanden i 1959 innrømmet Tibets verdslige og religiøse overhode at hans forsoningspolitikk ikke har ført frem, og at et stigende antall tibetanere ser med mismot på hans kompromissvilje. Oppstanden tvang Dalai Lama på flukt, etterhvert fulgte 120.000 av hans landsmenn. RM

Tibetansk novise blant Amnestys samvittighetsfanger

Hun deltok i en fredelig demonstrasjon i Tibets hovedstad Lhaza, den 16 år gamle Denzin Dehyong, som er novise ved et buddhistisk kloster. Klostrene er fortsatt kraftsentra i den politiske opposisjonen i Tibet, der målet er uavhengighet fra Kina.

Amnesty International tar ikke standpunkt til tibetanernes uavhengighetskamp,

Jeg har tidligere fortalt om mitt besøk i Irland i fjor sommer og om den irske kirkes særegne kulturtradisjon. Nå vil jeg knytte an til det jeg da skrev om klosterkulturen, som overalt skinner gjennom dagens irske virkelighet.

Nittifem prosent av republikken Irlands innbyggere betegner seg som katolikker; åtti prosent av dem går i kirken på søndag. Kirkene ligger strødd tett over hele landet, mange er vakre, gotiske templer fra middelalderen. Man kommer kanskje reisende i bil en søndag formiddag og stanser ved en slik kirke for å gå i messe. Men da tar man nesten alltid feil: Stedets middelalderkirke er som regel protestantisk, statlig og langt fra fullsatt, mens den katolske er bygd i 1800-tallsstil og er overfylt seks-sju ganger hver søndag. I byene finner man de katolske kirkene i en bakgate og med en uanselig fasade. Dublin har to veldige middelalderkatedraler på et par hundre meters avstand fra hverandre; den ene var nordmennenes - vikingene slo seg jo ned her - den andre irenes. Siden reformasjonstiden tilhører alle katedraler protestantene, og de fåtallige menighetene drukner i kirkerom beregnet på tusener...

Dette forholdet er sannsynligvis unikt. I alle andre land skulle den nasjonale frihet, som Irland etter lange århundrer med grusom undertrykkelse endelig vant i 1922, ha medført at de katolske kirker som ble okkupert av protestantene, skulle gis tilbake til katolikkene. Men ikke i dette landet, på tross av de blodige motsetningene som gikk forut for frigjøringen. Katolikkene må fortsatt holde gudstjeneste i sine ofte stygge og stilløse bakgatekirker, bygd etter den såkalte katolske emansipasjonen omkring 1830, da Londonregjeringen bevilget full religionsfrihet. Allerede på slutten av 1700-tallet var imidlertid lovene mildnet, og det ble gitt tillatelse til

bygging av enkelte kirker; da ble den såkalte Pro-Cathedral oppført, et monumentalt byggverk i antikk gresk stil og Dublins største katolske kirke. Den kirkelige fred som dermed ble etablert i republikken, har medført at det økumeniske klimaet i landet er meget godt, hvilket, i motsetning til hva man ofte tror, også gjelder tvers over grensen til Nord-Irland, der kirkene gjør hva de kan for å komme fram til en løsning i en krig som ikke er en religionskrig. Pastor Paisleys hjemmelagde kirke er et unntak.

Slutter man seg til de åtti prosent som deltar i messen på søndag i en irsk menighetskirke, finner man at den etterkonsiliære liturgien er godt etablert, men den latinske messen er ikke forsvunnet; i en del kirker synges både gregoriansk og Palestrina. Den kvinnelige deltakelsen er stor, både når det gjelder lesningene og utdelingen av kommunion. Alt går svært rutinet for seg, og svært raskt, ingen nevneverdige pauser, men andektig stillhet på benkene, fulltallig deltakelse i kommunionen, og når presten har sagt "gå med fred", begir alle seg umiddelbart ut. En ortodoks venn som var med meg en lørdagskveld, var forbløffet, sa hun, og bokstavelig talt andpusten av anstrenselsen for å henge med i det oppjagede

tempoet.

Likesom islendingene, lever irene med sin historie, i den grad at den nesten blir samtid. De tallrike klosterruinene overalt i Irland taler sitt tydelige språk. Rundt klosterkirkene ligger gamle kirkegårder, og de er fremdeles i bruk. Overalt ser man nyanlagte graver (med glørete plastblomster) midt blant de gamle munkenes, ikke sjelden inni selve klosterruinene, rundt alterplassen. Det synes å være en rettighet for irene å la seg begrave på disse hellige stedene.

I sommermånedene drar tusenvis av irske ungdommer på valfart til en øy i den nordlige delen av republikken, kalt St Patrick's Purgatory, der de gjennomfører en nærmest heroisk tre dagers vake og faste i tråd med gammel tradisjon. Selv om øvelsene kan minne om et stadig tilbakevendende idrettsarrangement, er de likevel et uttrykk for den spontane, instinktive religiøsitet som fins hos dette folket, og som kan minne om den russiske fromheten, som også er sterkt preget av de gamle munkenes åndelighet.

Vil denne religiøsitet kunne holde stand mot angrepet fra den moderne sivilisasjons ukultur? Kan den virke som et jordens salt? Vi kan bare håpe.

"Som det fremgår av følgende dikt, opplevde ikke kirkens menn og kvinner at det var noe skille mellom religiøs og verdslig diktning," noterer Jan Erik Rekdal i boken *Irsk lyrikk fra 500-tallet til vår tid* (Bokklubben Lyrikkvenner). "Lovprisningen av skaperen innebar også lovprisning av det skapte."

La oss tilbe Herren
med de vakre kunstverk:
en himmel lys av engler
på jorden havet hvitt av bølger.

(Fra 800-tallet)

Alltid håp - også for menneskerettighetsarbeidet

men er meget bekymret over måten kinesiske myndigheter slåss med den fredelige opposisjonen. Etter arrestasjonen ble unge Denzin slått og mishandlet for deretter - sammen med to andre nonner - å bli overført til et fengsel som er beryktet for sin tortur. 16-åringen er nå adoptert av Amnesty som samvittighetsfange.

AMNESTY BRENNPUNKT

Amnesty Internationals arbeid utføres i et tett samarbeid mellom høyt kvalifiserte eksperter og 1.1 millioner frivillige. Gjennom brevkampanjer, informasjonsarbeid og ulike former for lobbying presses de ansvarlige til å stoppe overgrepene.

I 1992 ble det aksjonert for 36 samvittighetsfanger innenfor en aksjon kalt månedskampanjen. 18 av disse ble løslatt i løpet av året. I 1991 ble en tidsavgrenset

kampanje rettet mot "forsvinninger" i Marokko. Tre måneder etter kampanjen kom 300 mennesker til rette. Noen av dem hadde vært "forsvunnet" så lenge som 18 år. Det finnes alltid håp!

Ifølge Amnesty er det et folkelig engasjement som til syvende og sist vil bygge respekt for menneskerettighetene i en verden som så sårt trenger nettopp det, skriver Amnesty Brennpunkt.

På gjesteplass: Gir sitt liv for sine venner...

11

En kvinne får to meldinger med forholdsvis korte mellomrom. Den første tror jeg hun oppfattet som gledelig: Du skal ha et barn. Riktignok hadde hun tre barn fra før, og riktignok var hun i sitt 39. år, men likevel tror jeg hun var glad for den. Den andre meldingen er dramatisk: Du har en kreftsvulst i livmoren. Skal du berge livet, må den fjernes. Svulsten, livmoren - og barnet.

Kreft er en aggressiv sykdom som tyner livet ut av den syke. Den som skriver dette, har bare for kort tid siden vært vitne til hvordan en kreftsvulst langsomt og veloverveid tok livet av hans far. Fra måned til måned, uke til uke, dag til dag kunne vi se hvordan sykdommen gjorde sitt destruktive verk. Jo yngre den syke er, jo mer aggressiv har sykdommen lett for å være.

Den gravide og kreftsyke kvinnen gjorde et heroisk valg: Hun bestemte seg for å utsette operasjonen til etter barnets fødsel. Da ville barnet bli berget, og kanskje hun selv også.

Hun var fullstendig klar over de mulige konsekvensene av sitt valg. *Gianna Baretta Molla* var lege av utdannelse, hun hadde neppe noen illusjoner om hvor stor mulighet hun hadde til å få 'dobbel opp', det

vil si berge både barnets og sitt eget liv.

Hun traff sitt valg, og barnet og kreftsvulsten fikk vokse side om side i den italienske kvinnens livmor. Barnet ble født, en pike som fikk navnet *Gianna Emanuela*. I dag er hun 32 år gammel, og for alt jeg vet selv mor. Hennes egen mor døde imidlertid kort tid etter at hun selv ble født. Livet hadde krevet sin rett, så døden krevde sin.

Beretningen om den tapre legen og firebarnsmoren vekker ulike reaksjoner. Beundring hos noen, raseri hos andre. Hennes valg var heriosk, vil noen si, det var tåpelig, vil andre si. Tapperhet kan som kjent være begge deler.

Beretningen om *Gianna Baretta Molla* og hennes valg har vært søkt brukt i den hjemlige abortdebatt, en debatt som heldigvis blir holdt gående kontinuerlig fordi det er enkeltpersoner og bevegelser her i landet som ikke ønsker at det skal bli "ro" om denne saken. Jeg er usikker på hvor velvalgt akkurat det er. Om hun hadde latt seg operere for kreftsvulsten, og barnet hadde dødd, ville ingen kunne bebreidet henne et slikt valg. Etisk og praktisk sto man overfor en livmot-liv-situasjon der det måtte foretas et valg. *Gianna Baretta Molla* gjorde det. Det var et valg så heroisk, så tappert og så ensomt at en utenforstående bare kan bøye seg for det i respekt, er man aldri så uenig.

Og samtidig er det et tankekors her. Vi lever i en tid der de fleste

synes det er utidig å sette spørsmålsteget ved enhver gravid kvinnes 'rett' til å få avbrudt det livet som måtte være påbegynt i hennes indre. For balansens skyld kan det være godt å bli minnet om en som mente hun ikke hadde en slik rett.

Hadde *Gianna Baretta Molla* truffet et annet valg enn det hun gjorde, ville hun kanskje fremdeles vært i virksomhet som barnelege. 71 år gammel ville hun vært, og hatt barn og barnebarn rundt seg. Kanskje ville tanken på at hun hadde et barn for lite, ligget som en skygge over livet hennes, men det ville neppe vært nok til å ta vekk gleden ved tanken på de hun hadde, og de som hadde henne.

Når hun valgte som hun gjorde, var det i stedet skyggen av hennes fravær som ble liggende over mammas liv og barnas liv. Var det et 'riktig valg'? Spørsmålet er meningsløst.

Søndag 24. april kommer pave Johannes Paul II til å erklære at *Gianna Baretta Molla* er en av kirkens salige. Uten at jeg vet det, kan man kanskje tenke seg at han kommer til å sitere følgende ord av Jesus: "Ingen har større kjærlighet enn den som gir sitt liv for sine venner" (Joh 15,13).

Kanskje vil *Gianna Baretta Molla* med tiden bli husket som en av kirkens martyrer, fordi hun med velberådd hu risikerte sitt eget liv for at et annet liv skulle få leve?

Nils-Petter Enstad (f. 1953), informasjonssekretær i Kristelig Folkeparti, frilansjournalist med kultur- og kirkestoff som spesialområde. Tidligere offiser i Frelsesarméen.

Nils-Petter Enstad

“Canto gregoriano” - ikke sang, men bønn

Lite ante de, munkene i det spanske klosteret Santo Domingo de Silos, nær Burgos, da de på 1970-tallet gjorde de første opptak på bånd av den gregorianske sang som er en del av klosterets daglige liv, at de skulle ende på pop-toppen. Men det ble det altså til etter at opptakene for en tid siden kom ut på CD: I seks uker lå de på den spanske toppen, og i midten av mars gjorde de kjempehopp oppad mot toppen på den

engelske “Top of the Pops”.

Bransjefolk guruer er opp i under og gnir seg i øynene, for “dette er jo fullstendig ukarakteristisk”, som en engelsk representant for musikkmarkedet karakteristisk nok uttrykte det. Mens en talsmann for BBC-kanalen Classic FM mente at suksessen “er - (kremt!) - et ledd i en generell trend”.

Og hva angår de “sølibatære celebriter selv” - uttrykket er Catholic Herald’s - så er de etterhvert blitt ganske så klar over

oppstyret de har forårsaket: Bare i løpet av februar/mars har rundt 100 journalister invadert klosteret. På spørsmål om han kan kunne tenke seg å bli “rocke-stjerne”, ga en av munkene klar beskjed: “Nei, jeg er munk, og for meg er dette ikke sang, men en form for bønn”.

Inntektene av innspillingen - som har samlet både sølv og gull på platebarometrene - går til den tredje verden og til klosteret selv.

12 Olav Egil Aune: Herrens omveier er uransakelige

Denne våren minnes vi 400 års-dødsdagen for “all kirkemusikk’s virkelige grunnlegger”, ifølge Verdi: *Giovanni Pierluigi da Palestrina*. Et av renessansetidens mest fruktbare sinn, en mann som dypt, bredt og inderlig henga seg til de ordene han satte musikk til. Og som fikk uendelige følger for det som siden har runget under kirkehvelvene.

Mozart forholder seg til Palestrina og Bach som Det Nye Testamente forholder seg til Det gamle: De er ett og uadskillelige, understreket han - romantikkens Palestrina-beundrerer framfor noen, Charles Gounod. Likevel - mens Bach, Haydn og Mozart har store rom i de flestes hjerter, klinger det knapt en bjelle når Palestrina nevnes. Joseph Haydn skrev 104 symfonier, og satte symfonisk verdensrekord. Han huskes, spilles og elskes. To hundre år tidligere hadde giganten Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525 - 1595) fullført 104 messer til kirkelig bruk - grunnstener i musikkhistorien, ja ifølge historikere og kritikere noen av renessansetidens høyeste bidrag overhodet.

I dag framføres kun et fåtall av dem. Ikke på grunn av kvalitet, eller mangel på! - men fordi musikkhistorien tok en annen vending. Palestrinas opphøyde, nesten overjordiske evne til å forene himmel og jord i sin musikk ble for “ren” og krevende for tider som heller tok til takke med brød og sirkus. Vår egen iberegnet.

Fikk sparken

Giovanni Pierluigi, som han opprinnelig het, kom fra Palestrina ved randen av Roma. Han tjente som

korgutt - først i hjembyen, så i Roma-kirken Santa Maria Maggiore. Inntil han som 26. åring ble kalt av pave Julius III til å lede korarbeidet i Peterskirken. Det gikk såre bra, bare fire år senere ble han opptatt i sangerkollegiet ved Det sextinske kapell. Den gleden, derimot, ble kortvarig. Han fikk sparken etter et halvår - det gikk jo ikke an for en mann i slik stilling å være gift! mente den nyutnevnte paven, Paul IV. Og slik måtte det vel være, bortsett fra at kirken ikke sånn uten videre kunne si brutalt og avvisende nei takk til en størrelse som Palestrina. Han ble flyttet, med andre ord - først til Laterankirken, så til Santa Maria Maggiore igjen, før han endte opp der han begynte - som korleder i Peterskirken. Slik sett: Herrens veier - for ikke å si omveier - er uransakelige...

Drivende skyer

Palestrina var ingen fornyer. Han samlet det gamle, sammenfattet det og gjorde det forgjengerne hadde skapt, til idealer. Han skrev så godt som utelukkende til kirkebruk, men var - i motsetning til de som gikk radikalt til verks - ikke særlig opptatt av å “forklare” de enkelte ordene. Jo, i noen tilfeller finnes det - at han bruker fallende inter-

valler når noe stiger ned fra himmelen, stigende når noe reiser seg. Men mest var han opptatt av en sunn, nærmest symmetrisk likevekt mellom melodilinjene - dette som gir de reneste korsatsene anstrøk av gjennomskinnelig tidløshet, noe ikke-kroppslig, ja nærmest overjordisk. Mens han i rytmikken poengterte de vertikale linjene for å skape syntesen mellom det himmelske og jorden. Som en gammel kritiker sier: Det er som om vi får synet av drivende skyer som uavlatelig, men nesten umerkelig skifter form.

Tilbake til fromheten

Men derfra og til å si at Palestrina var en uforbederlig estet og skjønnhetssøker, er å ta skammelig feil. Mer og mer og ettersom årene gikk, var det teksten, evangeliene, som betydde noe for ham. Istedenfor å “male” ordene, søkte han grunntonen i teksten - bot, anfektelse, glede og fortrøstning - og gjenga sinnstilstandene ved hjelp av spesielle tonearter, stemmeregistre og høyst bevisste stemmekombinasjoner.

Slik ble han en av motreformasjonens viktigste brikker - i en kirkelig forfallstid skulle musikken tjene til å gjenoppvekke eldre tiders fromhetsidealer, den skulle simpelthen være en oppfordring om å vende det timelige ryggen. Ingenting var mer egnet, mente hans langt senere kollega Charles Gounod:

“Palestrinas strengt asketiske musikk, rolig og horisontal som havets linjer, monoton og anti-sensuell, men så intens i sin tilbedelse og kontemplasjon er denne musik-

Spesielle skilt for ikke-muslimske butikker

Alle ikke-muslimske butikker i Iran må ifølge en ny forordning sette opp et skilt ved butikkinngangen der det står "religiøs minoritet", noterer det franske katolske bladet "L'actualité religieuse dans le monde". Og inne i butikken må det henge nok et skilt med samme ordlyd samt arbeidstilsetelse forsynt med et spesielt rødt stempel.

Hvor overbeviste er de?

"Når ansvarlige politikere overlater ungdommen til seg selv, spiller de dem rett i hendene på ekstremistene." Uttalelsen kommer fra Simon Wiesenthal, som Aftenposten hadde en samtale med for en tid siden. Den kjente nazi-jeger føler seg overbevist om at "mange av dem som strør om seg med hakekors, slett ikke er nazister. De forsøker bare å terge den eldre generasjon, som er ansvarlig for deres arbeidsløshet og misère."

Koreas katolikker ærer forfedrene
Den katolske bispekonferanse i Sør-Korea har utarbeidet et forslag til et nytt begravelseritual som også gir plass for hedring av forfedrene og mange andre elementer som hører med til kulturene i den fjerne Østen. - blant dem likbrenning.

CHRIST IN DER GEGENWART

Palestrina presenterer sitt "Missarum liber primum" til Julius III - paven som kalte Palestrina til å lede deler av korarbeidet i Peterskirken.

ken at det innimellom grenser til ekstase".

The Tallis Scholars feirer

Store, men klingende ord på jubileumsdagen. Som ikke minst feires av det engelske elitekoret The Tallis Scholars. Samtidig slippes CD-boksen der Palestrina-spesialistenes fire prisbelønte og høyt kritikerroste innspillinger hittil (Gramophone Record Award, Diapason d'or etc.) er samlet i en perm. Palestrina ville vekke. Det gjør de, The Tallis Scholars, med Palestrina på tungen – og med en imponerende, ja nærmest overvel-

dende vokal klangrikdom og sans for det vektløst balanserte i disse mesterverkene fra et alt for sjeldent åpnet skattkammer. ●

Giovanni Pierluigi da Palestrina:
Missa Benedicta es. Missa Nigra sum. Missa Papae Marcelli. Missa Brevis. Missa Nasce la gioja mia. Missa Assumpta est Maria. Missa Sicut lilium inter spinas.

The Tallis Scholars, dir: Peter Phillips.

Gimell CDGIMB 400/Musikk-distribusjon (4 CDer for 3 CDer pris – fåes også enkeltvis).

Vatikanet om Church of England:

Kvinnelige prester en belastning for økumenikken

Det faktum at Church of England nå har kvinnelige prester - de første 32 ble presteviet den 13. mars - er en belastning for økumenikken, men enhet mellom anglikanere og katolikker er fremdeles det store håp, sa Vatikanets pressetalsmann, Joaquin Navarro-Valls, i Roma i anledning ordinasjonene i England. "Anglikansk ordinasjon av kvinner tar ikke tilstrekkelig hensyn til de økumeniske og kirkelige dimensjoner ved kvinneprestspørsmålet," understreket Navarro-Valls. Ordinasjon av kvinner legger seg "som en skygge over den enighet man allerede hadde oppnådd" om presteembedet i den første anglikansk-katolske kommisjon.

Noen dager forut for pressekonferansen hadde presidenten for Det pavelige enhetsråd, kardinal Cassidy, gitt uttrykk for sin bekymring over den forestående ordinasjon av anglikanske kvinner. Spørsmålet om kvinnelige prester er ikke et spørsmål om disiplin, men har med viktige ekklesiologiske sammenhenger å gjøre. Det er heller ikke et spørsmål om likhet eller rettferdighet, men angår selve kirkens virkelighet og dens sakramentsforståelse. Den katolske kirke anser seg ikke berettiget til å si ja til kvinnelige prester; det skyldes teologiske grunner og troskap mot Kristi lære og kirkens ubrudte tradisjon, sa Cassidy. Han viste til at også den ortodokse kirke avviser ordinasjon av kvinner, og kalte slik ordinasjon for "et stort hinder for økumenikken".

"Ingen problemer" med pavebesøk i Libanon

Volden i Midt-Østen vil ikke skape problemer for det planlagte pavebesøk i Libanon i mai, sier jesuittpater Thomas Michel, som leder islamseksjonen i Det pavelige råd for inter-religiøs dialog. Flertallet av landets muslimer og kristne ønsker paven velkommen, og "vi håper paven kan reise som planlagt, og tale om oppbyggingen av et nytt Libanon, om gjenreisningen av et pluralistisk samfunn i kjølvannet av krigen."

CATHOLIC HERALD

Tiltak mot overgreper viktigere enn informasjon til barn

Siden 1986 har en rekke norske barnehager og skoler gjennomført program som skal hindre at det blir gjort seksuelle overgrep mot barn. Mange foreldre vil kjenne programmene igjen under navnene "Trygg og sterk" og "Det er min kropp". Men ifølge en nylig utarbeidet "kunnskapsstatus" om disse forhold - omtalt i Norges Forskningsråds informasjonsblad Forskning (1-94) - bidrar slike storstilte informasjons-

kampanjer rettet mot barnehagebarn "verken til å avdekke eller redusere overgrep mot barn".

Ønsker man å hindre overgrep, er det derfor viktig å rette forebyggende tiltak mot andre enn bare mulige ofre for overgrep, slår forskerne fast. Ingen lett oppgave, for "seksuelle overgrep, kan ikke forklares med én enkelt årsak (-) overgriperne har ingen enhetlig og bestemt personlighetsprofil målt med psykologiske tester. Forebyggende tiltak kan derfor ikke

14

Sigrid Undset - om barns medlevelse, fantasi og troverdighet - før barnehagens tid -

Sigrid Undsets barneår lå i attenåtti- og nitti-årene - bohemtiden.

I sin tidlige roman "Våren" (1914) lar hun hovedpersonene vokse opp nær Stensparken - "Blåsen" - barnet Sigrids eget rike.

Etter å ha delt med leserne barndomsminner om lekestuer med koppestell under berberisbusker, fiolsteder og gullskog av åkersennep, bryter minnene frem om *menene på løkken*. Avsnittet slutter:

"Kommer barna sent ind en kveld, saa er rædselen der og kaster sig kvælende over mødrene - de har advaret barna, men de har ikke orket at si for hvad. Og smaapikene vet det allikevel, den ene fortæller det til den anden; hver gang et barn er blit skjændet, er der hundrede, som oplever det i fantasien, mot det kan fattige mødre aldrig verge sine barn".

Tyve år senere utdyper nobelpristageren temaet i selvbiografien "Elleve år" (1934). - Kapitlet "Huset med de mørke kjellere" har et siste avsnitt som etter Bjugnsaken er særdeles interessant å lytte til:

"En dag Ingvild stod alene i porten og kastet veggball, merket hun at noen stirret på henne. (...)

"Du - kan du si meg du," sa han og kom inn i porten da han så at hun så på ham. "Jeg skulle bort med noe kull til dere i eftan. Du kunne ikke bli med meg ned i kjelleren og vise

meg åffor en bod som er deres -?"

"Det er min far som har nøkkelen til kullboden," skrønte hun rapt. «Vent litt da, så skal jeg be ham gå med ned og låse opp for Dem." I en fart var hun oppe de fire-fem trinnene og trykket på knappen ved deres entrédør. Hun sanset at mannen vek ut gjennom portrommet -

Da den småpiken hun ventet på, kom ut etter middagen, skyndte hun seg å fortelle sin opplevelse, tindrende opphisset:

«Å dere kan *tro*, her var en fryktelig fyr her ista - tenk han forsøkte å få meg med seg ned i kjelleren -"

Hun skrøt av sin snarrådighet: "Vi som ikke bruker kull engang da - vi brenner jo bare koks og ved hos oss, så det skjønnte jeg da straks -." Og de andre skrøt hennes beretning opp, til det ble som hun skulle ha øvet en bedrift av rang, tilføyd deres arvefiende et nederlag som han nok kom til å kjenne en stund. "Gid jeg tenker han ble redd! Jammen var du lur!"

Det grufulle og motbydelige var blitt sensasjonsstoff. Hviskende gjennomgikk jentungene historier om ugjerninger mot barn, attentater på småpiker og smågutter som det ble fortalt om i gatene og på skolene. Noen av småpikene påstod at de hadde opplevd selv - allting, like til det aller verste. Uvilkårlig trodde ikke Ingvild noe større på at det var sant - da hadde de nok ikke fortalt det. Det var ting som både hun og de andre bare snakket forblommet om, nettopp fordi de hadde opplevd det selv alle sammen - (...)

Skammen og avmaktsskjenslen er så ulitelig, mordønskene mot disse som aldri kan la en i fred, det går ikke an å snakke om. Småpikene bare antyder for hverandre - en sånn en du vet, æsj, - du også? Det var kanskje den samme da, æsj. De blir

bitre og gamle i øynene et nu. Men de får ikke slippe å bli minnet om det stadig, og så utmaler de seg redslene på enslags avstand liksom - de fråtser i virkelige og innbilte historier om de gangene de narret sånne menner.

"Men ikke et ord om det til de voksne! - Det er så skrekkelig når de voksne begynner med advarsler og sånt. Det er lettere å holde det ut når de selv får fantasere om det."

Småpikers "hjerter forandres aldeles intet i alle dage".

Ragnhild M. Torgersen.

Sigrid Undset som tolvåring.
Foto: Aschehoug Forlags arkiv.

begrenses til personer med en bestemt 'overgrepshet', ifølge Forskning. Som noterer at forbyggende tiltak ikke kan baseres på kunnskap alene, men også må bygge på "visse verdimesse forankringer". Ett punkt i den forbindelse vil være å vurdere kritisk "om det på et samfunnmessig nivå formidles idéer og holdninger som bryter ned tabuforestillinger om sex med barn, for eksempel gjennom reklame eller media".

Norge på tvilsom verdenstopp

"Vi har et samfunn som er på aldeles feil vei. Norge ligger - sammen med Australia - på en tvilsom verdenstopp over barn og unge som tar livet av seg. I 1992 var den yngste som tok livet av seg i Norge åtte år." Vi siterer journalist Simon Flem Devold - fra en uttalelse for en tid siden til Prismet, tidsskrift for Institutt for kristen oppseding.

Flem Devold, som mottar hundrevis av brev fra norske barn, kan fortelle at "en voksende del av brevene forteller om barn og unge som har lyst til å dø, som ikke har lyst til å leve. Våre styrende myndigheter må forstå at noe må snus i samfunnsutviklingen."

Flyktninger, innvandrere og fremmedskepsis i Norge - hva kan vi gjøre?

Mens flyktningestrømmen øker på verdensbasis, opplever vi at vestlige regjeringer, vår egen inklusive, strammer tøylene i flyktningepolitikken. Kan vi som kristne forholde oss passive til det som ter seg som 'egoisme'? Og hva gjør vi for de mange innvandrere/utlendinger i våre menigheter? Ofte er halvparten eller opptil to tredjedeler av medlemmene utlendinger. Er menigheten en ressurs som kan utnyttes bedre slik at de fremmede kan finne seg bedre til rette i vårt land?

Det var Erik Lykke fra Oslo katolske bispedømmes Kommissjon for rettferdighet og fred som stilte disse spørsmålene da han ønsket velkommen til seminar om "flyktninger, innvandrere og fremmedskepsis i Norge - hva kan vi gjøre?" lørdag 13. mars. i St. Hallvard menighetslokale i Oslo.

"Dagens flyktningestrøm angår oss selvsagt som kristne, men det finnes ikke noe entydig svar på hvordan vi skal forholde oss," fastslo pastor Michel Beckers, sogneprest i St. Olav menighet i Oslo og medlem av Kommissjonen for rettferdighet og fred, i det innledende foredrag om "vårt moralske ansvar". En debatt er påkrevet, mente Beckers, som understreket at han ikke stilte som offisielt katolsk talerør, men for å "si hva jeg mener", til dels også sette tingene på spissen.

Flyktninger og innvandrere - to ulike kategorier

Tallmessig er det ikke mange av verdens millioner flyktninger som er hav-

net i vårt land, likevel er det "tendenser til fremmedskepsis, diskriminering og rasisme - også mellom ulike innvandrere- og flyktningegrupper", sa Beckers. Som understreket at flyktninger og asylsøkere er "kategorier med ulike rettigheter og plikter". Flyktninger er "gjester", de skal behandles og selv oppføre seg deretter; vi som "vert" skal hjelpe til å legge grunnlaget for en positiv tilbakeføring til hjemlandet, når slik tilbakeføring er mulig. Derfor bør flyktninger kunne ha f. eks. egne skoler og danne egne grupper i menighetene, mens innvandrere - folk som er kommet for å bli - har "plikt til integrasjon i det norske samfunn og til å være med på å bygge opp det nye norske samfunn".

Vi må kunne kreve at flyktninger og asylsøkere etter en tid tar stilling til om de fortsatt skal ha status som flyktning eller som innvandrere, mente Beckers. "Et vanskelig valg, men de har et moralsk ansvar overfor samfunnet, egne barn og andre 'gjester' som banker på døren, til å ta det valget."

Beckers understreket at vi som kristne har et moralsk ansvar til å hjelpe alle ut fra det syn at "alle mennesker er Guds barn": Vi er "ikke troverdige som kristne dersom vi diskriminerer mot noen", og "det er imot kristen tro å betrakte andre kulturer som mindreverdige". Han minnet også om at Bibelen inneholder "en klar oppfordring til en verden uten grenser".

Bruk ikke ordet rasisme i utide!

I dagens Norge er ordet rasisme blitt et slags samlebegrep for et helt knippe med diskriminerende holdninger til og handlinger mot "de andre". Rasisme er et så sterkt ord og så negativt ladet at man skal være varsom med å bruke det. Og det er viktig å skille mellom begreper som mer og mindre instinktiv frykt for det fremmede og ukjente og fremmedskepsis, fremmedfrykt og -

ytterst på skalaen - en aggressiv rasisme. Det siste finnes det, dessverre, tendenser til i det norske samfunn.

Det var noen av konklusjonene på de gruppe- og plenumssamtaler som Marianne Thielemann, koordinator i St. Olav menighet i Oslo, og Elizabeth B. Jensen, Caritas Norge, hadde lagt opp til som en del av seminaret.

Hva kan menigheten gjøre?

Som kristne er vi kalt til å elske alle, til og med våre fiender, noe som vel er over evne for de fleste. Men å be sammen med andre og for andre, er ikke bare "mulig", men et godt middel til å vinne over usikkerhet, engstelse og frykt overfor det og de fremmede, fremholdt Aslaug Espe i sitt seminarbidrag. Og viste til egen erfaring både fra flernasjonalt og flerkirkelig bønnfelleskap, og - selvsagt - til fellesskapet i den hellige messe.

Ved åpent og ærlig å dele med hverandre den engstelse og frykt vi hadde for hverandre, "ble vi bundet sammen," sa hun. Og minnet om Dietrich Bonhoeffers ord om at "vi ikke kan hate dem vi ber for, hvor ubehagelige de enn måtte være for meg i hverdagen", og knyttet også an til Wilfrid Stinissens klare beskjed om at "Gud lar det avhenge av vår bønn og aktive innsats om visse ting skal skje".

Og til "aktiv innsats" fra menighetens side hører både den språkundervisning seminarleder Lykke kunne opplyse at man er gått i gang med i St. Hallvard menighet i Oslo - og har fått stor respons på, - og den uformelle kontakt og omsorg det fra forskjellig hold ble oppfordret til.

Selv "den utskjelte norske kirkekaffen" har i denne sammenheng så absolutt sin misjon, som en av de mange aktive deltakerne på et godt besøkt seminar bemerket.

Italia: katolsk suksess på mediemarkedet

Den katolske kirkes tidsskrifter gjør det godt på det italienske mediemarkedet. De når ikke bare frem til et fromt mindretall eller den åndelig interesserte elite, men til brede lag av befolkningen, forlyder det fra Roma.

Ett eksempel er uketidsskriftet "Famiglia Christiana", som utgis av forlaget "Edizione Paoline", og har et opplag på rundt 2 millioner. I den senere tid har bladet bragt en "ny-utgave" av Bibelen i form

av en fortsettelsesserie i farger og med kommentarer, og siste nytt er satsing på videomarkedet. Hyppige annonser vitner om et bredt tilbud av video-kassetter med kulturelt og religiøst innhold.

Særlig etterspurt er en video som i seksten deler behandler katekismen. Kjente skuespillere fremstiller tros læren i form av praktiske eksempler fra hverdagen. Og for den computerinteresserte: et læreprogram med tittelen "Moses ved computeren"!

CHRIST IN DER GEGENWART

Om katekismen og den rette tro
Den nye katolske katekismen er ingen bok for religionsundervisningen, understreket Christoph Schönborn, hjelpebiskop i Wien og hovedredaktør for den nye katekismen, i et foredrag for "fagansvarlige" innen religionsfaget i Wien nylig. Boken er et troverdig regnskap over den katolske tro, men er intet "norm-meter" for den rette tro.

CHRIST IN DER GEGENWART

Pater Hilarion er en velkjent signatur for de mer garvede St. Olav-lesere: I flere år var han "Blick på tiden" personlig, til glede for mange og velfortjent forargelse for de få. Nå har hans *alter ego*, Kjell Arild Pollestad, - eller var det omvendt? - skrevet bok om pater Hilarion. Som i det følgende må tåle at både ett og to blick rettes mot ham selv. Men såpass tåler nok den gode pater.

Anne Bente Hadland o. p.:

Bra - bedre - best

"Pater Hilarion" er tittelen på p. Pollestads siste bok. Den sentrale skikkelse er nettopp pater Hilarion. Ja, så sentral er han at hadde det ikke vært for den ironi han beskrives med, så hadde han kanskje ikke vært så lett å svelge. Det er i det store og hele Hilarions verden og Hilarions gleder og bekymringer det dreier seg om. Jeg skal ikke gjøre noe forsøk på å genbestemme boken, den er en blanding av alt mulig. Her er prekenes og sjelesorgsamtaler, situasjonskomikk og pater hilarionske refleksjoner i velkjent "blick på tiden"-stil, noen oppbyggelige og opplysende, andre refsende. Det dreier seg om betraktninger over stort og smått.

Rammen rundt det hele er menigheten Tune der pater Hilarion er sogneprest.

Innledningsvis anbefales leseren å se bort fra eventuelle likheter med virkelige personer og steder, men det er vanskelig å ta alvorlig. Til det er forholdene for gjennomslitt og likhetene for mange. Vi får bare håpe at p. Pollestad har visst å omgås realitetene med finfølelse!

Det formidles mye i denne boken: Morsomme og gjenkjennelige glimt fra menighetslivets kriser og personligheter, og en beretning fra Utstein kloster som får en annen utflyttet rogalending til å lengte hjem. Mangt kan menes om

paterens refleksjoner, samtalen med fru Putte er en kateketisk perle, paterens vennskap med pater René betagende. Fullt så betatt er jeg ikke av paterens råd til det homofile paret, hvor han henfaller til en løsning som han innrømmer er sentimental.

Nå har det seg slik at denne anmelderen ikke helt har sansen for det sentimentale. Jeg skjønner godt at "sentimentale løsninger" kan være tilfredsstillende i øyeblikket, men betviler at de skulle være det i det lange løp. Spørsmålet er vel om ikke ungdom som først oppsøker kirken for å få råd, kanskje heller søker hjelp til å forstå hvorfor kirken lærer som den gjør, enn klapp på hodet og gode unnskyldninger på veien videre. Akkurat det er jo de fleste av oss ganske dyktige til likevel.

P. Pollestad har etterhvert opparbeidet seg et stort publikum, kanskje størst i kretser som ikke akkurat frekventerer kristne forsamlinger og bokhandler på jakt etter oppbyggelse. Det er en rikdom for kirken å ha skribenter i sin midte som evner å nå ut til andre enn dem som naturlig søker seg dit. Det er bra at det skrives fra katolsk hold. Enda bedre når det skrives godt. Og aller best når det som skrives også dekker behov utover det underholdende og populære.

Det mener jeg at p. Pollestad denne gang gjør i stor grad. Boken er i tillegg riktig fornøyelig, og Ellen Auensens illustrasjoner skal heller ikke gjøre den dårligere.

Nils-Petter Enstad:

Trivelig - med brodd

Kjell Arild Pollestad skrev i mange år hverdagsbetraktninger under signaturen "Pater Hilarion" i "St.Olav". I Pollestads nyeste bok er "Pater Hilarion" betegnelsen på gjennomgangsfiguren i en rekke små epistler som tar for seg forskjellige sider ved det å være prest, ved det å være menneske og ved det å være begge deler.

Pollestad plasserer sin pater Hilarion som sokneprest i den katolske menigheten i Tune ved Mikkelsberg - det kan til forveksling minne om Tønsberg der Pollestad selv er katolsk sogneprest. Han har forøvrig passet på å utstyre boka med et forord der han som forfatter ikke tar på seg ansvaret for de meninger og synspunkter pater Hilarion forfekter. Selv er han "i beste overensstemmelse med den nuværende romerske inkvisisjon både når det gjelder de store og de små mysterier", bedyrer han.

Det spørres likevel om det er fullt så enkelt å frasi seg ansvaret for sitt avkom - det er lett å kjenne igjen den pollestadske klo i mange av de refleksjoner pater Hilarion gjør seg.

Kjell Arild Pollestad makter bedre enn de fleste å bruke såvel ironien som selvironien både som våpen og kommunikasjonskanal. Boka om pater Hilarion er full av eksempler på dette. Samtalene med fru Putte og vaktmester Bonaksen er særlig givende i så måte. I samtalerne med Bonaksen formelig drysser det ut gullkorn om det inkonse-

Jubileumsboken: Hva med legfolket?
 "Lekmån er sällsynta i boken," noterte Barbro Lindquist bl.a. i sin anmeldelse av jubileumsboken "Den katolske kirke i Norge - Fra kristningen til idag" i tidskriftet *Signum for en tid siden* (1-94). "De mest kända konvertiterna Sigrid Undset og Lars Eskeland omnämns förstås och en annan konvertit, mag.art. Lars Roar Langset, sammanfattar på ett elegant sätt sine erfarenheter och intryck från senare år. Han framhåller särskilt den prestige

och växande respekt för katolske kyrkan som dominikanpater Hallvard Rieber-Mohn og dennes medbröder skapat genom sin föredrags- og skriftställerverksemd.

Men de utländska katolikerna, varifrån kom de och hur har genom alla år vanliga lekman upplevt sin situation i en oförstående omgivning och med stränga krav från prästerskapets sida? Hur reagerade de katolske förelldrar som exkommunicerades därför att de inte ville sende sina barn till en dåligt utrustad katolsk skola med en

utländsk präst som ende lärare? Också lekman är ju katolska kyrkans ansikte utåt och någre turde väl, trots stort frånfall, lika ivrigt som präster och systrar ha försökt medverka till kyrkans återuppbyggnad i landet," noterer Barbro Lindquist. Som förøvrig gratulerer "våra norska trosfränder" med at perioden etter 1843 - året for kirkens reetablering - "har blivit så väl och objektivt dokumenterat i en vacker bok".

ter Hilarion"

17

kvente i at såvel den norske regjering som 'Kirken den norske' engasjerer seg dypt og inderlig i urett utenfor våre grenser, men engasjerer seg mindre og mindre i den store urett det er at tusenvis av spirende liv ikke får lov til å bli født hvert år, av ulike årsaker.

Avvæpnende er også pater Hilarions refleksjoner rundt sølibatet som, ut fra hans erfaring, er "stusslig, særlig om våren" (denne anmelder tror ham uten videre på hans ord!). Mindre avvæpnende er paterens råd til et ungt par, som et av kapitlene heter. Det unge paret heter Bjørn og Marius, og paterens råd er at Bjørn "i Guds navn" skal takke for kjærligheten mellom ham og Marius, dersom den hjelper ham til å bli mer glad i Gud og andre mennesker. Riktignok understreker pater Hilarion at dette rådet ikke er sanksjonert av kirken, men kommer

"... verst om våren" - utsnitt av en av Ellen Aunsen illustrasjoner.

bare fra "en sentimental prest som ikke har hjerte til å se livsgleden druknet i prinsipper", men det er ikke nok til å berge at akkurat dette kapitlet gir en nokså ubehagelig smak i munnen - ikke minst hos en som har blitt oppsøkt i sjelesorg med likende spørsmål. Hilarions sentimentalitet kan ikke bortforklare at rådet hans både er dårlig teologi og dårlig sjelesorg.

I det store og hele er "Pater Hilarion" som flere andre av Pollestads bøker: trivelig, med brodd. Som oftest er denne brodden nødvendig for å få sagt noe vesentlig, men iblant virker det som om brodden er der for sin egen skyld. I de tilfellene hadde boka vært bedre tjent uten.

Kjell Arild Pollestad:
 PATER HILARION
 Cappelen 1993

Anklagene mot kardinal Bernardin trukket tilbake

"De siste månedene har vært svært smertefulle, jeg ble fullstendig slått til marken av det offentlige angrep man rettet mot min integritet," heter det i en erklæring av 28. februar fra Chicagos erkebiskop, kardinal Joseph Bernardin, - samme dag som Steven Cook frafalt sin anklage mot kardinalen om seksuelt misbruk. Den 12. november i fjor anla Cook sak mot kardinal Bernardin for å ha misbrukt ham seksuelt en gang på 70-tallet - psykoterapi hadde "gjenopplivet" hendelsen for ham. Men den 28. februar vedgikk Cook at "minnene om seksuelt misbruk ved kardinal Bernardin, som oppstod under og etter hypnose, ikke er tilforlatelige", og at han "ikke lenger kunne stole på at minnene om misbruk var nøyaktige eller

medførte riktighet".

Bernardin fremholder at saksforløpet har styrket hans forsett "om å rekke en hjelpende hånd til ofre for seksuelt misbruk.", og at han har "stor sympati for enhver som er blitt offer for falske anklager". Det er høyst foruroligende "at man nærmest øyeblikkelig dømte meg som 'fallen' eller en for alltid merket mann, før jeg hadde hatt sjanse til å svare på anklagen, eller noen rettsinstans hadde uttalt seg om saken". Han oppfordrer "rette vedkommende til å ta affære så ikke andre utsettes for lignende parodi". Det understrekes at frafallelsen ikke skyldtes noen form for "kompromiss, avtale eller byttehandel".

"Ingen bestrider alvoret ved sekuel

misbruk; samtidig er det viktig å stille et stort spørsmålstejn ved den rolle visse sakførere, psykiatere og media spiller når det gjelder uforsvarlige anklager mot uskyldige," heter det i en kommentar fra erkebiskop William Keeler, president for USAs bispekonferanse. Den rolle Cable Network News og de andre som sluttet seg til anklagen mot Bernardin, spilte, "er en historie som fortjener å bli kjent", sier Keller. Som håper saken "vil føre til at anstendige mennesker innen media og lege- og juriststanden vil bidra til at man innen disse profesjoner heretter holder seg selv i tømme".

(Kilde: Origins)

Noe for teknisk interesserte par

Nå kan kristne par ta moderne teknikk til hjelp i den naturlige familieplanlegging, leser vi i *Katolsk Kyrkotidning*, som har sine opplysninger fra EPD, Tysklands evangeliske presseagentur. Som igjen har hentet sitt stoff fra tidsskriftet "Nytt liv i familien", hvor journalisten Claudia Mühlhan forteller om et dataprogram som kan regne ut på hvilke dager kvinnen kan unnfange og på hvilke ikke.

Programmet bygger på den vitenskapelige innsikt at kroppstemperaturen stiger før eggløsningen, og datamaskinen er derfor koblet til et spesielt termometer. Denne effektivisering av naturmetoden koster den nette sum av 200 DM. Har man først investert i saken, trenger man, ifølge KK, "bare slå på datamaskinen, koble til måleinstrumentet, trykke på tolv knapper og printe ut resultatet...."

Tre millioner aborter i Brasil
Ifølge bladet "Brasilien-Info", som utgis av en aksjonsgruppe tilknyttet fransiskanerklosteret i Bad Bentheim, Tyskland, foretas det årlig rundt 3 millioner aborter i Brasil. Omkring 60% av de kvinner som innlegges på offentlige sykehus, er ofre for mislykkede abortinngrep, og slike inngrep er nr. tre på listen over de hyppigste dødsårsaker blant Brasils mødre. KNA

St. Olav bokhandel i Oslo har et bredt tilbud av tekster fra kirkens rike åndelige tradisjon som kan gi næring til vår tids søkende mennesker. I denne spalte skal noen av disse tekstene presenteres av **p. Brian McNeil c.r.v.** (Molde).

En av de viktige faktorer som bidro til kristningen av Norge, var kontakt med keltiske kristne fra Irland og Skottland. Seljemennene, Norges første helgener, var en gruppe irske munkere som bosatte seg på Selje i pakt med den urgamle irske tradisjon som kalles "peregrinatio pro amore Christi". Irske eneboere og grupper av munkere forlot sitt hjemland og etablerte seg som fremmede i et annet land, der de misjonerte, ikke ved å forkynne med ord, men ved å tilbe Gud og syng Davidssalmene i sine enkle kapeller. Noen ble drept av innbyggerne, slik tilfellet var med Seljemennene. Andre ble jaget bort, f.eks. de irske munkene som ble funnet av de første nordmenn som kom til Island.

Disse kontaktene mellom den keltiske og den norske katolske verden eksisterer fortsatt. Vi har mange keltiske katolikker fortsatt i Norge, bl.a. to søstre og to prester. Og keltiske bønner brukes i norsk oversettelse, f.eks. St. Patricks "brynje" i den katolske bønnebok og "Deg å få skode er sæla å nå" i Norsk salmebok (nr. 479). Tekstene er blitt oversatt av p. Ellert Dahl og Arve Brunvoll.

Robert Van de Weyer, anglikansk sogneprest og grunnlegger av en kommunitet i England, har samlet noen meget fine keltiske tekster i *Celtic Fire* (London 1990,

ny utgave 1993). Hensikten med denne boken er ikke vitenskapelig, men heller oppbyggelig, i ordets egentlige forstand. Van de Weyer vil hjelpe moderne kristne å gjenoppdage glemte dimensjoner av kirkens tradisjon, dimensjoner som har et viktig budskap for oss i dag.

For det første må nevnes de keltiske munkers enhet med naturen. Det er meget sjelden man finner gamle kristne tekster som taler så uforbeholdent om naturens skjønnhet. Det er kanskje tanken om "flukten fra verden" (fuga mundi) som har hindret andre munkere i å finne frem til Gud gjennom betraktningen av hans skaperverk. Man finner naturligvis eksempler fra andre tradisjoner som deler den keltiske gleden ved naturen, f.eks.

den hellige David av Garesja i Georgia (6. århundre), men bare en irsk munk kunne ha sammenlignet sitt studium av bibelen med huskattens jakt etter mus:

"Begge har vi vårt spesielle arbeid, min hvite katt og jeg. Han tenker på jakten, mens jeg jakter etter sannheten. Det beste for meg er å sitte og lese, slik at jeg kan gjennomtrengte skapelsens mysterier. Katten misunner meg ikke. Han foretrekker nemlig sin egen sport ... Han stirrer mot den veggen hvor musene kommer frem; jeg stirrer med mitt svake øye mot kunnskapens store vegg, hvor sannheten kommer frem."

Et annet viktig poeng er bønnens uavlatelige søken etter Gud. De keltiske kristne satte stor pris på bønner, og en gammel lov foreskriver at enhver sogneprest må be alle 150 Davidssalmene i sin kirke hver dag. Kontakten med Gud gjennomsyret hele deres eksistens.

Van de Weyers innledning er nyttig på mange punkter, men det er en skuffelse at han betrakter den "keltiske" kirke og den "katolske" kirke som to forskjellige kirkesamfunn. Han følger her en tradisjon hos protestantiske apologeter som sammenlignet innføringen av reformasjonen i det 16. århundre med innføringen av romersk praksis i det keltiske området tidligere. Dette er misvisende. Reformasjonen forandret troens innhold, romaniseringen forandret bare den ytre praksis - f.eks. datoen da påske ble feiret.

Van de Weyer fremhever også kvinnenens mektige rolle i den keltiske kirke. Dette er riktig. Kvinner

Trenger Filippinene en ny revolusjon?
På 8-årsdagen for kuppet mot president Marcos nylig kom den filippinske kardinal Jaime Sin med en krass fordømmelse av kriminaliteten og korrupsjonen i landet: innen regjeringen og administrasjonen "er denne plage løpt helt løpsk". Han anklaget politiet for å medvirke til bortføringer, bankran og andre forbrytelser, men håpet det ikke må en ny revolusjon til for å få satt ut i livet høyst påkrevde reformer i landet.

CHRIST IN DER GEGENWART

Mexikos rike må dele

Fred i Chiapas-provinsen er mulig, men forsoningsprosessen er fremdeles en meget skjør sak, noterte Mexikos biskoper i en rapport i midten av mars. Det var 1. nyttårsdag det brøt ut uroligheter i den sørlige del av landet, der størsteparten av innbyggerne er indianere og fattige jordbrukere. I rapporten gjentar biskopene sin støtte til "zapatistenes" nasjonale frigjøringshær, og de understreker at regjeringen må vise

politisk vilje til å "lytte til de rettmessige krav opprørerne stiller".

Zapatistene krever en gjennomgripende reform av landets politiske system, og et sentralt punkt på deres program er kravet om en jordreform. Det er selvsagt at "de som har mer, må dele med dem som har mindre, (-) samtidig bør forretningsfolk oppmuntres til å investere i Chiapas", sier en av biskopene. Som kaller kløften mellom rike og fattige i Chiapasprovinsen "en skandale".

CATHOLIC HERALD

som Brigid (sannsynligvis skytshelgen for Munkeby kloster ved Levanger) og Hild i Whitby hadde stor makt i kirken. Men når han gir inntrykk av at kvinner ble presteviet i den keltiske kirke, da imøtekommer han moderne diskusjoner i den anglikanske kirke, heller enn å tegne et historisk riktig bilde av kvinnenens rolle i den keltiske periode.

Dette reiser naturligvis et spørsmål: Hva har kirkefedrene å si til kirken i dag? Van de Weyer og andre søker hos dem et direkte bidrag til moderne kontroverser, f.eks. ved å bevise at kvinner ble (eller ikke ble) ordinert i oldkirken. Det er vel riktigere å si at slike spørsmål simpelthen ikke ble stilt i oldkirken, slik at dens vitnesbyrd har en begrenset betydning for kirkenes avgjørelser i dag. Dette svar er egnet til å skuffe såvel "konservative" som "progressive", men det fedrene har å gi oss, ligger på et mye dypere nivå.

Å lese disse keltiske tekster, eller andre tekster fra kirkens tradisjon, er å bli minnet først og fremst om *kontinuiteten* i kirkens liv. Til tross for alle kulturelle og mentalitetsmessige forskjeller, kjenner vi igjen hos dem den samme tro vi bekjenner, den samme gudstjeneste vi feierer, den samme kamp mellom det gode og det onde som vi kjemper. Takket være denne kontinuiteten, taler de fortsatt som våre brødre og søstre. Deres vitnesbyrd kan inspirere oss - ikke minst ved dybden og skjønnheten i det de skrev - til å virkeliggjøre i dag det de levde i sin tid.

PRO-møte våren 1994:

Katekese og innvandrersjelesorg

Midten av mars er tiden ikke bare for begynnende vårsol, men også for møte i PRO, Pastoralrådet i Oslo Katolske Bispedømme (OKB). Så også i år.

Hovedpunkter på dagsordenen var katekese og innvandrersjelesorg, emner som hver på sin måte har tilknytning til to hovedpunkter på PROs arbeidsprogram for i år: ungdomsarbeid og "integrasjon", et paraplybegrep for arbeidet med å skape levende fellesskap av de mange deler, grupper og ikke minst nasjonaliteter våre katolske menigheter består av.

Et par punkter fra PRO-leder *Frode Eidems* beretning om Arbeidsutvalgets (AU) bedrifter siden det konstituerte seg etter valgene sist høst: Komitéen som skal se på tiltak som kan gjøre det lettere for utenlandske prester/prestestudenter å finne seg til rette i Norge, er såvidt i gang; det er etablert noe nærmere samarbeid mellom PRO og Presterådet; en mediekommisjon som skal drive langtidspanlegging på mediefronten i OKB, er i emning.

Så til katekesen. Katekese, trosundervisning, er en av de viktigste sider ved kirkens læreoppdrag; alle har rett til å få mulighet til å utvikle sin tro; katekese er hele menighetens ansvar, og katekese er mer enn kunnskapsformidling, den skal også nå "frem til hjertet", fastslo Kateketisk Senter *Anne Margrethe Hagen* i sitt innlegg om "Det teologiske grunnlag for katekesen". Hun støttet seg både til pavens encyklika om katekese og Den nordiske bispekonferanses "Retningslinjer" fra 1982. Og selv om det ofte kan være langt mellom de høytflyvende

idealer og virkeligheten, så trenger vi idealene: "De tvinger oss til å tenke gjennom hva vi ønsker å oppnå."

Virkeligheten var det *Berit Müller* som tok for seg, hun har 17 års arbeid ved Kateketisk Senter bak seg. Hun innledet med litt katekesehistorikk og definerte bl.a. katekesen som "et sted for religiøse erfaringer, et sted å knytte katolske kontakter, et sted å fremleke en katolsk identitet". Hun satte også klare navn på de utfordringer "den kateketiske situasjon i dagens Norge" (hennes tema) byr på: mange barn/unge med svært lite katolsk ballast fra hjemmet som skulle være det grunnleggende sted for trosformidling; høy fraværspersent ved katekseopplegg (andre "fritidsaktiviteter" prioriteres); "intensivundervisningen", den mest brukte modell for barnekatkesen siden 1970-tallet, har stort sett haltet helt fra begynnelsen bl.a på grunn av manglende foreldreoppslutning, en forutsetning for "intensiven"; mangelfullt materiale for konfirmantundervisningen etc. Lyspunkter: 6. bok i katekesen for barneskolen er nå ferdig; flere steder prøver man seg frem med nye "modeller" som bl.a. søker å knytte katekesen nærmere sammen med søndagsmesse og menighetsliv ellers; et barneblad for dem i barneskolen er dradd i gang, en - første? - frukt av det samarbeid som for kort tid siden ble innledet mellom Kateketisk Senter og UNKF (Unge Norske Katolikkers Forbund).

Et utførlig utkast til "Retningslinjer for nasjonalsjelesorg i OKB", presentert av *pastor Claes Tande*, skal her bare nevnes - det kommer på dagsordenen igjen etter vurdering i menighetene. Og - går biskop Schwenzers "bemanningskabal" for OKB opp, får vi - endelig! - igjen en ungdomsprest.

Olsok 1994

Også i år vil vi invitere til pilegrimsferd med noen dager i bønn og samling i St.Olavs by. Høydepunktene blir høymessen i Nidarosdomen 29.juli og valgfarten til Stiklestad 31.juli. Rundt disse hovedpostene blir det et rikholdig program. Nærmere program offentliggjøres senere, men allerede nå er det klart at det lørdag 30.juli også vil bli messer på vietnamesisk, polsk og andre språk. Henvendelser skjer til Pilegrimskontoret, Schirmers gate 1, 7013 Trondheim. Vi ønsker alle katolikker i Norge hjertelig velkommen til Trøndelag.

Daniel Lund
for Pastoralrådet

Georg Müller
Apost. Administrator

Sommerreise og katolske u Salzburg 23/7-7/8

Også i år arrangerer det danske Academicur-
sentrene seg om Salzburg og de katolske ur-
år: Jesus av Nazaret.

Det blir fellesreise med tog fra København
pr. natt inkl. frokost) i et kollegium nær univ

Påmelding innen 1. mai.
Opplysninger/påmeldelse: Sophie Kalla

20

For første gang på 75 år: Norsk Bibel med de apokry

For første gang siden 1919 presenterer Det Norske Bibelselskap nå en Bibel som også har med de *apokryfiske bøkene*, jødiske skrifter som ble til i de siste århundrer før vår tidsregning. I romersk-katolsk tradisjon har apokryfene hatt status som en del av Bibelen siden 1546.

- Nå kan vi glede oss over at vi har en felles Bibel her i landet, sa Bibelselskapets styreformann, biskop *Andreas Aarflot* da han på lanseringsdagen overrakte et eksemplar av nytutgivelsen til biskop *Gerhard Schwenzer*. I sin takketale noterte biskop Schwenzer at "det fortsatt er en viss uenighet mellom oss i lærespørsmål, men vi er enige om Bibelen som det felles fundament". Han regnet med at Bibelselskapets nytutgivelse heretter vil bli den vanlige bibelutgave for norske katolikker.

Noen egen norsk utgave av det gamle testamente finnes ikke på katolsk hold, men siden 1968 har man hatt *Erik Gunnes'* meget anerkjente oversettelse av det nye testamente. I 1988 utga Bibelselskapet apokryfene som egen bok, en oversetterkomite hadde da vært i gang siden 1978, blant medlemmene var dominikanerpater *Aage Hauken*.

I motsetning til den lutherske kirke har de apokryfiske bøker uavbrudt vært en del av katolsk tradisjon som følger *Septuaginta*, den hellenistiske jødedomms offisielle Bibel (avsluttet ca. 150 år f.Kr.) som Jesus og apostlene siterer. De kalles også de *deuterokanoniske skrifter*, det vil si skrifter som er formelt opptatt i kirkens kanon (har status

som en del av Bibelen, på lik linjer med de øvrige skrifter), men på et senere tidspunkt, 1546.

Det varierer noe hvilke skrifter de forskjellige kirkesamfunn regner med til apokryfene, men på katolsk hold dreier det seg om følgende syv bøker: Tobit, Judit, Baruk, Visdommens bok, Sirak og 1. og 2. Makkabeerbok samt visse tilføyelser til Esters og Daniels bøker. Alle disse finnes i den nye utgaven samt Manasses bønn, 3. og 4. Esra (som ofte er med i engelskspråklige utgaver av apokryfene), og salme 151 som den ortodokse kirke regner med til Det gamle testamente.

De apokryfiske skrifter er en slags bindeledd mellom det gamle og det nye testamente, sa Bibelselskapets generalsekretær, *Ole Chr. Kvarme*,

i forbindelse med lanseringen. De står i fortsettelsen av den gammeltestamentlige tradisjon og omfatter forskjellige typer litteratur: historieskrivning, fortellinger, profetord, religiøse dikt og salmer. De fleste av dem er opprinnelig skrevet på hebraisk (eller arameisk), mens noen få har gresk som originalspråk.

Ordet "apokryf" betyr "skjult", og ordet er blitt brukt på forskjellige måter: om bøker som bare er for en innviet krets og derfor skjult for allmennheten, men også om bøker med betenkelig eller kjettersk innhold, og som av den grunn burde holdes skjult. Kirkefaderen Hieronymus (ca. 400 e.Kr.) brukte ordet apokryf om skrifter som ikke fantes i det hebraiske gamle testamente, men var med i vanlige utgaver av Det gamle testamente i gresk over-

Bibelselskapets nye Bibel overrekkes til den katolske kirke i Norge. Fra høyre: biskop Gerhard Schwenzer, biskop Andreas Aarflot, generalsekretær Ole Chr. Kvarme og pater Aage Hauken o.p. Foto: Dag K. Smemo/Bibelselskapet

ersitetsuker i

holicum en sommerreise. I år vil reisen kon-
sitettsuker der, men med en utflykt. Temaet i

R 1300) og AC har reservert rom (DKR 85
etet.

egerborgsvej 38, DK- 2800 Lyngby

Islands biskop Alfred Jolson er død

Idet bladet ferdigstilles, kommer bud om at den katolske biskopen på Island, Alfred J. Jolson SJ, er død - hjertet sviktet under en reise i USA. Jolson, født i Bridgeport, Connecticut, i 1928, hadde familieband både til sagaøya og Norge: Besteforeldrene var islendinger; faren var fra Kristiansand og emigrerte til USA. Navnet Jolson er en tillemping av det islandske Hjaltason.

Alfred Jolson gikk inn i jesuitterordene i 1946 og ble presteviet i 1958. Han hadde en allsidig studiebakgrunn: licensiatgrad i teologi, doktorgrad i samfunnsvitenskap og Masters of Business Administration fra Harvard.

Han ble utnevnt til biskop av Reykjavik i desember 1987 og bispevigslet den 6/2 -88. Biskop Jolson ble begravet i Reykjavik den 28. mars.

ske bøker

settelse. Det er i denne betydning
ordet brukes i dag.

Fra reformasjonstiden av inneholdt de danske bibler som ble brukt i Norge, apokryfene. De var, som i Luthers bibeloversettelse fra 1534, plassert mellom Det gamle og Det nye testamente. I ca. 300 år var det kun bibelutgaver med apokryfene som ble brukt i vårt land, men det endret seg på 1800-tallet. Riktignok bestemte Det Norske Bibelselskap, stiftet i 1816, at dets bibelutgaver skulle inneholde apokryfene, men Det britiske bibelselskap og andre utenlandske selskaper som stod for en betydelig bibelspredning i Norge utover på 1800-tallet, produserte norske bibler uten apokryfene. Over 100.000 slike 'apokryfløse' bibler ble den avgjørende årsak til at den århundrerlange tradisjonen ble brutt. Og da den første oversettelse til norsk av hele Bibelen forelå i 1904, var det bare en mindre del av utgavene som inneholdt apokryfene.

Men i Bibelselskapets nye utgave er altså de apokryfiske bøkene på plass. Som de vel burde være i et land der luthersk kristendom står sterkest. For, som biskop Aarflot minnet om ved lanseringen: Martin Luther selv hadde intet imot apokryfene, han mente tvert imot at disse bøkene er "gode og nyttige å lese".

Dagny Margrethe How in memoriam

Dagny M. How døde 5. mars, 82 år gammel. Hun var adjunkt av yrke og underviste i skolen. Hun var i tillegg meget språkmektig. De siste yrkesaktive årene underviste hun ved St.Sunniva skole i Oslo og vil nok bli husket av mange elever derfra.

Mange vil huske Dagny How fra den tiden hun var formann i Katolsk Studentlag. Hun var da allerede gift og hadde sine to små barn. Hun var en varm kvinne som med åpne armer tok imot katolsk ungdom, enten de var studenter eller fremdeles gikk på gymnaset. Hun tok imot de unge i sitt hjem og ga dem selvfølelse og katolsk identitet. Mange vil i ettertid tenke tilbake på den tiden med stor takknemlighet. Hun var flink til å opprettholde kontakten med sine venner fra den tiden også.

I Norges Katolske Kvinneforbund (NKKF) kom hun med som varamann til styret i 1948 - det var før et landsomfattende forbund ble gjenopprettet, så forbundet dekket dengang kun Oslo Katolske Bispedømme. I 1954 ble hun valgt inn som styremedlem. Hun møtte også på internasjonale katolske møter i "Den internasjonale kvinneliga", som det het dengang - i dag brukes betegnelsen union. I 1957 ble hun valgt til formann i NKKF (OKB), og i 1960 ble hun valgt inn i Verdensunionens råd. Hun satt også i Legmannsrådet for OKB som NKKFs representant.

Dagny How skrev fra tid til

annen artikler i "St.Olav". Hun var opptatt av å få kvinnene til å fordype seg i relevante emner og fikk i stand studiedager for NKKF-medlemmene. Det var i Dagny Hows formannstid at NKKF igjen ble landsomfattende og ble meldt inn i Norske Kvinners Nasjonalråd, som bare tok opp landsomfattende organisasjoner som ledd. Hun ønsket at NKKF skulle være en del av det totale norske kvinnelandskap.

Dagny How satt som formann i NKKF i 13 år, fra 1957 til 1970. Hun opprettholdt etter det hele tiden, like til sin død, kontakt med NKKF. Hun styrte NKKF med fast hånd, til noens glede, andres ergrelse. Hun visste hva hun ville, og det bør en formann gjøre. For å si det litt smilende respektløst: Ingen kunne vippe Dagny How av pinnen. Hun elsket å diskutere. Slik vil vi huske henne!

Vi lyser fred over hennes minne.

Liv Wethe
Baby Johannessen

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

Vennligst meld
adresseforandring
til
St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

22

April

27. Apg 12,24-13,5, Joh 12,44-50
28. Peter Chanel, Apg 13,13-25,
Joh 13,16-20
29. Katarina av Siena, jomfru og kirke-
lærer. Apg 18,26-33, Joh 14,1-6
30. Pius V, pave. Apg 13,44-52,
Joh 14,7-14

Mai

- (Norske Tidebønner - uke 1)
1. **5. søndag i påsketiden.**
Apg 9,26-31, 1 Joh 3,18-24,
Joh 15,1-8
2. Athanasius, biskop og kirkelærer.
Apg 14,5-18, Joh 14,21-26
3. Filip og Jakob, apostler.
1 Kor 15,1-8, Joh 14,6-14
4. Apg 15,1-6, Joh 15,1-8
5. Apg 15,7-21, Joh 15,9-11
6. Apg 15,22-31, Joh 15,12-17
7. Apg 16,1-10, Joh 15,18-21
(Norske Tidebønner - uke 2)
8. **6. søndag i påsketiden.**
Apg 10, 25-26.34-35.44-48,
1 Joh 4,7-10, Joh 15,9-17
9. Apg 16,11-15, Joh 15,26-16,4
10. Apg 16,22-34, Joh 16,5-11
11. Apg 17,15.22-18,1, Joh 16,12-15
(Norske Tidebønner - uke 3)
12. **Kristi himmelfart.**
Apg 2,1-11, Ef 1,17-23 el.
Ef 4,1-13, Mark 16,15-20
13. Apg 18,9-18, Joh 16,20-23
14. Mattias, apostel. Apg 1,15-17.
20-26, Joh 15,9-17
(Norske Tidebønner - uke 3)
15. **7. søndag i påsketiden.**
Apg 1,15-17.20-26, 1 Joh 4,11-16,
Joh 17,11-19
17. Apg 19,1-8, Joh 16,29-33
18. Erik, Sveriges nasjonalhelgen.
Apg 20,28-38, Joh 17,11-19
19. Apg 22,30;23,6-11, Joh 17,20-26
20. Bernardin av Siena, prest. Apg 25,
13-21, Joh 21,15-19
21. Apg 28,16-20.30-31, Joh 21,20-25
Pinseften:
1 Mos 11,1-9 el. 2 Mos 19,3-8.
16-20 el. Esek 37,1-14 el. Joel 3,1-5
Rom 8,22-27, Joh 7,37-39

Sr. Stanislas Kroos CSJ in memoriam (4.10. 1905 – 17.3. 1994)

Sr.Stanislas trådte inn hos St. Josephsøstrene i 1925 og avla sine evige løfter i 1931. Etter novisiat i Norge fikk hun 3-årig førskolelærerutdannelse i Münster/Tyskland - i Norge fantes det ingen organisert utdannelse på dette området på den tiden. Tilbake i Oslo arbeidet hun ved barnehjemmet på St.Josephs Institutt, men i 1934 ble hun leder for den nyåpnede St.Sunniva Barnehage, en stilling hun hadde i 20 år.

Fra 1954 ledet hun søstrenes barnehage i Albachten/Tyskland, senere barnehagen i Leverkusen i 9 år. I 1966 overtok hun som forstanderinne ved barnehjemmet på Vor Frue Villa i Oslo. Som pensjonist tilhørte hun først kommuniteten på Vor Frue Hospital, senere Vor Frue Villa. I 1987 kom hun til sykeavdelingen på St.Josephsøstrenes Hjem på Grefsen.

Sr.Stanislas arbeidet nesten hele sitt aktive liv med og for barn. Hun hadde særlige evner når det gjaldt å vise respekt for hvert barn, ta det på alvor og tro på dets muligheter. Hun virket også som organist i St.Olav kirke og på Vor Frue Hospital. Som medsøster viste sr.Stanislas omsorg og kjærlighet, med et særlig øye for de svake. Stillferdig og med stor tålmodighet hjalp hun der hun kunne. De siste årene var hun mer og mindre sengeliggende, det var vanskelig å kommunisere med henne, men hun bevarte interessen for alt omkring seg, tok med glede imot medsøstrenes besøk og viste stor takknemlighet for de tjenester hun mottok.

Vi takker Sr.Stanislas for alt hun har fått utrettet for Guds rikes vekst. I stor troskap og med indre tilfredshet levde hun sitt liv for andre mennesker. Måtte hun nå oppleve den evige glede i Vårherres nærvær.

Sr.Josephsøstrene

Europabevegelsen i Bærum

innbyr til åpent møte tirsdag 10. mai kl. 19.00 om
**Vår kirkes røtter i europeisk kulturarv. Kirken feirer
1000-årsjubileum i 1995. Er den norsk eller europeisk?**

Hva bør nordmenn med et kristent verdisyn mene om norsk medlemskap i EU?

Innledning og paneldebatt ved: Sr.Mette Andrésen o.p., Bryssel, Anita Apelthun Sæle, stortingsrepresentant Kr.F., og Inge Lønning, teologiprofessor og leder i Europabevegelsen.

Sted: Bekkestua Bibliotek, Gamle Ringeriksv. 44, Bærum

Bønnens apostolat i mai:

At enheten må styrkes mellom legfolk og prester, mellom biskoper og prester, og biskopene og paven.

At folkelig fromhet, næret ved valfarter til Maria-helligdommer, må inspirere til innsats for misjonen.

Neste nummer utgis 18. mai. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Albert Raulin o.p.

Liv Greni

Gunnel Vallquist

Brian McNeil c.r.v.

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo

Telefon: 22 20 72 48

Fax: 22 36 02 63

Nytt opplag av

Åge Rønning: **Kolbes Reise**, hf. kr. 55,-
Rolf Jacobsen: **Alle mine dikt**, hf. kr. 55,-

KELTISK LITTERATUR:

D. Adam: **The Cry of the Deer**.
Meditasjoner over St. Patrick's
hymne "The Deer's Cry", hf. kr. 70,-

D. Adam: **The Edge of the Glory**,
bønner i keltisk tradisjon, hf. kr. 62,-

I. Bradley: **The Celtic Way**,
en studie over den første kristne tro
i England, hf. kr. 145,-

E.d.Waal: **The Celtic Vision**
bønner fra Hebridene, hf. kr. 173,-

E.d.Waal: **A World made Whole**
hf. kr. 160

R.v.d.Weyer: **Celtic Fire**, en antologi
over kristen keltisk litteratur, hf. kr. 140,-

**Gavene fll dåp, 1. kommunion,
konfirmasjon får du hos oss:**

BØKER FOR BARN OG UNGDOM
KORS, MEDALJONGER, LYS,
IKONER, ROSENKRANSER

OBS: Nye åpningstider:

Mand-Fred.: 10.00-17.00.

Lørd. 10.00-14.00.

Vi sender over heie landet.

St. Paul menighetsskole er en katolsk grunnskole som drives med offentlig støtte i henhold til "Lov om tilskudd til private skoler".

Skolen har omlag 300 elever, 1. - 9. klasse. Et av skolens særkjenner er et markert antall fremmedspråklige elever. I tilknytning til skolen drives barnehage, førskole og skolefri-tidtsordning.

Et par midlertidige undervisningsstillinger eller årsvikariater kan bli ledige fra august 1994.

Nærmere opplysninger ved henvendelse innen utgangen av april.

ST. PAUL SKOLE

Christiesgate 16,

5015 Bergen

Telefon: 55 32 28 80 - Telefax: 55 32 02 37

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 22 15 54 26/22 15 56 06

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE AS

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10

Tlf.: 22 30 04 16 - 22 30 84 53

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo, Tlf.: 22 60 77 75

Gavekonti:

Postgiro: 0814 5 00 40 64 - Bank: 7041.05.13976

Blikk på tiden

En klerks OL-brev til Vårherre

Kjære Gud

Du som alltid er så snill. Hvorfor forspilte du alle gode sjanser under OL? Da kunne du i et blunk gjort hele verden katolsk i hodet. Men du nektet plent. Jeg ga deg noen gode tips. Du hørte ikke på meg. Jeg bad deg mobilisere alle sportsinteresserte skytsengler til støtte for katolske deltagere. Du vendte det døde øret til. En katolsk skihopper som fromt slo korsets tegn før han satte utfor - lot du endog ramle i unnarennet. For en skam for vår kirke! Lente du hodet mot en sky da, Gud, og soy?

Enn om du i stedet hadde latt en basunengel blåse litt himmelsk luft under skiene, så han svevet over bakken og tok nedslaget på flata. Titusener av tilskuere og en milliard TV-tittere ville ikke trodd sine egne øyne. Sportsjournalistene ville ha strømmet til og spurt som vanvittige: "Oppskriften, oppskriften? Hvem laget mirakelskiene? Er du vegetarianer? Har du lært å levitere? Driver du aerobic?" Den lykkelige vinner ville rettet blikket mot himmelen og svart: "Min oppskrift er min tro. JEG ER KATOLIKK."

Slik kunne du gjort jobben din greit og effektivt, Gud. Men du lå på latsiden og sviktet din Kirke. Hvor var du under femmila? Den eneste katolske deltaker ble jumbo. Kunne du ikke sendt en av dine kjeruber til

hjelp - helst en av disse sverdsvingerne som vokter porten til det tapte paradiset! Ryktet forteller de skal være kjempesterke. Så kunne den gode kjerub for hvert stavgitt vår katolske favoritt et puff i baken så han fór framover i løypa og havnet suverent på førsteplass - én time foran Smirnoff og Dæhlie. Et hylekor fra media: "Oppskriften, oppskriften?" Svaret lyder: "JEG ER KATOLIKK." Resultatet? Hver sportsidiot i Norges land ville konvertert.

Men du lot oss i stikken, Gud. Slukøret bilte jeg tilbake til min knøttende lille menighet i en by ved hav, hvor folk flest har liten sans for Moderkirkens fortrefelighet.

Skuffet hilsen
broder Olav

Guds svarbrev

Kjære broder Olav.

Da jeg leste ditt brev, ble jeg ille til mote. Kunne du ikke i det minste vært litt mer økumenisk! Vi har jo flotte kristne OL-deltagere også på den andre siden av det konfesjonelle gjerde. Enn om du hadde unt også dem litt mirakuløs hjelp!

Men dette kommer i annen rekke. Det er hele din grunninnstilling som er rav ruskende gal. Har en av fastetidens evangelietekster gått deg hus forbi? Har du helt glemt hva som hendte da Satan fristet Jesus med en gedigen sportsprestasjon - høyt oppe på tempelets tind? Men Jesus av slo, han. Han ville ikke bæres på englevinger i løse luften, for så å havne på bakken med et perfekt nedslag i Birger Ruud stil, omringet av jublende tilskuere. I det apokryfe Tomasevangeliet skal han endog ha sagt: "Slike trønderske bajasstreker vil jeg ha meg frabedt."

For å si det brutalt, broder: Jeg ønsker ingen religiøs voldtekt. Det er meg en avskyelig tanke at noen skulle tvinges til å tro ved mirakuløse sportsresultater. Bare de som søker og elsker Sannheten finner meg - og det kan ta lang tid.

Om jeg sov under OL? Din tulling! Hele engleskaren var i frenetisk aktivitet. Er du blind, broder? Så du ikke den friske gleden blant tilskuerne? Den kom fra meg, men også alt det andre. Så du ikke hvor hjelpsomme folk var mot hverandre i den bitende kulden? La du ikke merke til at de heiet like mye på venn som på 'fiende'? Er du ikke klar over at fyllearrestene i Ol-byene var nærmest tomme, at det knapt var en eneste fyllevrøvlende nordmann å se i gågatene?

Bare én eneste gang var mine himmelske hærskarer nødt til å kapitulere overfor den Onde Fiende. Det var dengang den fatale skistokken brakk i handa på en seiersbevisst finne. Men heller ikke den episoden er så entydig som mange tror. Jeg har overgitt kasus til mine jordiske moralteologer. Innen neste OL vil de sikkert ha truffet vettuge konklusjoner for og imot.

Men la oss ikke avspore nå, broder. Min Ånd svevet dagstøtt over OL-byene. Jeg fylte ydmyk glede i hjertet til dem som stod på pallen. Jeg trøstet den som lå noen hundredels sekunder etter i løypa og på banen. Faktisk slo jeg opp mitt guddommelige OL-telt i sinnet til de titusener av begeistrede tilskuere og formet deres sportsånd.

Vennlig hilsen
Vårherre